

Vpl. Pyhäjärvi

Perjantai 19.3.2021

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 3 • 66. vuosikerta Irttonumero 3 €

Lapsena iloitsimme

Lapsena iloitsimme pääsiäiskeinuista. Kyllä sitä kei-
nuttiin ne kaksi päivää.
Ei tainnut nälkää tulla.
Kun illalla menin sänkyyn,
niin sänkykin tuntui vielä
keinuvan. Mitä isompi oli
keinutila, sitä kovemman
kyydin sai. Siellähän oli
monessa paikassa navetan
edessä sellainen isompi
rakennus. Se oli kyllä sitä
samaa rakennusta, mutta
meillä sitä sanottiin ku-
jamaaksi. Siellä oli lähel-
lä kattoa sellainen paksu
hirsi, johon se nuorakei-
nu tehtiin. Mitä pitempi
lauta oli, sitä enemmän
siihen sopi. Mutta kerran
kävi niin että lauta katkesi.
Olimme täydessä vauhdissa.
Laudalla olivat mätkäh-

tivät päälle. Laudalla olivat
mätkähähtivät lattialle, ja
meillä, jotka olimme päis-
sä, menivät nuorat yhteen
ja päämme vastakkain.
Ei siinä sitten pahemmin
käynyt.

Ja lehdessä luin sen
Konntisan nuorisoseura-
talon palon. Ja tämäkin
kosketti minua läheltä.
Olimme juuri illalla olleet
siellä harjoittelemassa
näytelmää ”Nuoruusajan
muistomitali”. Kerttu
Salmi Viipurista oli sitä
ohjaamassa ja oli juuri
kenraaliharjoitukset. Se
oli 2-osainen näytelmä,
olin siinä kuiskaamassa.
Toinen näytelmä oli ”Lai-
nahöyhenissä”. Siinä olin
morsiamena, *Onni Pöysti*

sulhanen. Aamulla olimme
äidin kanssa heinäpellolla,
kun näimme savun nouse-
van. Lähdin palopaikalle,
se talohan paloi. Ajattelin,
oliko meiltä jäänyt sinne
jotain palon alkua. Olisi ol-
lut vahinko, jos olisin jät-
tänyt sen näytelmäviikon
sinne. Olimme sitä näytel-
mää jo kauan harjoitelleet,
ja pyhänä piti lähteä Virk-
kilään näyttelemään. Mut-
ta toin sen vihkon onneksi
mukanani kotiin, ja niin
pääsimme näyttelemään.

Ida Naskali
muistelo Kotikylämme
Konntisa 2 -kyläkirjassa

KUVAT HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Virpominen

On palmusunnuntaiamu.
Ovikello soi, sitten kuuluu
hiljaista koputusta. Kun
menen avaamaan ovea,
siellä on kaksi pientä tun-
tematonta ”noita-akkaa”
virpovitsaa. Muita tykötar-
peita olivat kreppipaperi,
voipaperi, karamellipape-
rit, kirjavat kangastilkut
sekä rihma.

Näin ei ollut vielä sil-
loin, kun muutimme tä-
hän nykyiseen kotiimme
Espoossa yli 40 vuotta
sitten. Olimme juuri tal-
vella muuttaneet emme-
kä tunteneet kylästäme
vielä juuri ketään. Siksi
olikin outoa, että ovikello
soi huhtikuuisena lauanta-
iltana. Säikähähdys oli todel-
linen, sillä oven takana oli
kaksi pelottavan näköistä
”noita-akkaa” vitsoineen,
kahvipannuineen ja luuti-
neen kaikkiineen. Naurua
piisasi, kun selvisi, että
noita-akat, virpojat, olivat
omia oppilaita, jotka run-
saan kilometrin päästä oli-
vat tulleet meitä ilahdutta-
maan. Emme kumpikaan
olleet tottuneet tuollaisiin
virpoja noita-akkoihin
aikaisemmin.

Saapussa oli toisin

Meillä Karjalassa, Saap-
russa oli toisin. Perjantai-
iltana ennen palmusun-
nuntaita kävimme ha-
kemassa Tykkien varren

pajupensaikoista pajun
oksia todella ison kasan,
sillä perheessä oli monta
tyttöä ja jokaiselle piti saa-
da ainakin kolme tai neljä
virpovitsaa. Muita tykötar-
peita olivat kreppipaperi,
voipaperi, karamellipape-
rit, kirjavat kangastilkut
sekä rihma.

Vaikka äidillä olikin
paljon työtä maatalon
emäntänä, niin aina hän
taitavana käsistään ehti
tehdä kreppipaperiruusut
ja karamellipaperiruusut
virpovitsoihin. Pajun oksat
päälystettiin hapsutetulla
voipaperilla, joskus myös
vihreällä kreppipaperilla.
Niissä ei silloin ollut vär-
jättyjä höyheniä, mutta
virpovitsa tuli muuten-
kin kauniita.

Kuorossa kerrattiin

Vitsojen valmistuttua äiti
kysyi, että ”muistatteko
nyt, mitä pitää sanoa?”
Mummokin tuli silloin
mukaan ja kuorossa sitten
kerrattiin:

”Virpoi, varpoi,
tuoreeks’ terveeks’
tulevaks’ vuuveks’
Siul’ vitsa, miul’ kuosti!”

Kyllähän se osattiin. Joil-
lakin toisilla saattoi olla
tästä poikkeaviakin loruja
luettavana. Niissä saat-
toivat myös vanhemmat

ihmiset toivottaa virpoe-
saan toisilleen kaikenlais-
ta hyvää ja tarpeellistakin
heidän elämäänsä, kuten
esimerkiksi:

”Virpoi, varpoi,
tuoreeks’ terveeks’
tulevaks’ vuuveks’
isännäll’ hyvä hevonen,
emännäll’ perä leviä,
tyttärell’ punaset posket”

tai

”Mie se virvon viina iest,
muna iest muksuttelen.”

Kuostit jännittivät

Virpolauantaiaamuna ei
nukuttanut. Äkkiä puettiin
tavallinen mekko päälle.
Milloin saa lähteä virpo-
maan? Ensin virvottiin äiti
ja isä, mummo ja äijä. Sen
jälkeen me saimme virpoa
vain Toistalossa, missä oli
siskon kummisetä ja toi-
sessa naapurissa, missä oli
Elisa-täti.

Virpomaan meneminen
jännitti, tai ehkä se jänni-
tys oli enemmänkin sitä,
että mitä saataisi kuostik-
si, virpomisesta annetuksi
palkkioksi. Virpomisesta ilo
oli suuri, olipa se kuosti
sitten mitä tahansa: kara-
melliä, suklaata, keitettyjä
kananmunia erisuuruisia
pennejä tai vaikkapa vain
lupaus, että suklaamunia
tulee kaupasta iltapäivällä.

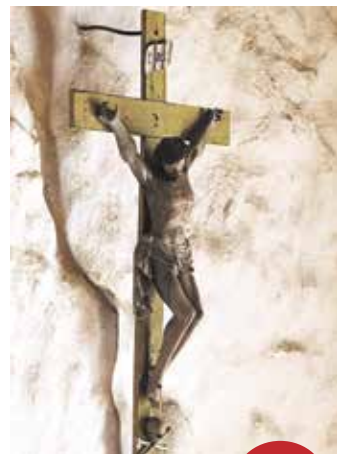
saadaksen runsaasti
kuosteja talon ankean
taloudellisen tilanteen
parantamiseksi.

Aini Pohjakallio
(o.s. Nokelainen)
Muistelo Enkkuan
koulupiirin
kyläkirjassa, 2001

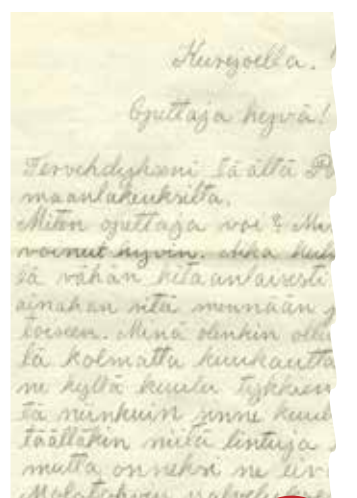
taidokseen runsaasti
kuosteja talon ankean
taloudellisen tilanteen
parantamiseksi.

Karjalan symboleita löytyy
Mikkelin tuomiokirkon lasi-
ikkunassa. Talvisodan päätty-
misen muistopäivä Mikkelissä

Vpl. Pyhäjärven
kirkon krusifiksit.

Kenttäpostia rinta-
malle. Oppilaat
muistavat opettajaansa
talvi-sodan evakkopaikoilla
Etelä-Pohjanmaalla.

Pääkirjoitus

Suvun tarinoita

Markku Pärssinen, kuvassa suvun juurilla Vpl.Pyhäjärven kirkkoaholla korjaustalkoissa.

□ **Markku Pärssinen**
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallinto-
neuvoston varapuheenjohtaja

Sukututkimus ja sukuseura-
toiminta ovat nosteessa. Uu-
det menetelmät, mm. DNA
jäljitys tarjoavat mahdolli-
suuden tehdä aikamatkaa
suvun historiaa. Perimässä
olevien jälkien yhdistely
tuottaa runsaasti uutta tietoa.

Telesiosarjoihinkin on löydetty
uusi totuuden ja tarun yhdistel-
mä, kun selvitetään julkisuuden
henkilöiden kaukaisia esi-isiä.

Pärssisten sukuseura teki mit-
tavan työn kootessaan suvun
tarinoita ja sukutauluja kirjaksi.
Ehkä suvun ominaispiirteitä ku-
vaa se, että kerralla tehtiin heti
kaksiosainen teossarja. Kuka sitä
nyt yksin kansiin saisi mahdu-
tettua niin mittaavaa saagaa!

Pärssisten suvun historian yksi
kokoava nimittäjä on Vpl. Pyhä-
järven pitäjä. Suvun haarat ovat
toki levittäytyneet jo vuosisatoja
sitten laajemmalle alueelle. Py-
häjärven ja Pärssisten historiaa
on vaikea pitää erillään, eikä sii-
hen ole mitään syytäkään. Pyhä-
järven historiassa riittää tallen-
nettavaa muillekin suvuille.

Pärssisen sukukirjan kakkos-
osaan kootut sukutaulut eivät
aluksi vaikuttaneet kovin kiin-
nostavilta. Nyt, vuosi kirjan jul-
kaisemisen jälkeen, huomaan
selailevani taulukoita viikottain.
Monet lapsena kuulemani tarinat
ja niiden henkilöt saavat paik-
kansa, kun selviää heidän suku-
laisuussuhteensa ja kytkentänsä
omaan sukuhaaraan, mummoon
ja äijään.

Kalle Pääntalo viljelee teoksisa-
naan käsitettä ”korkkonimi”. Li-
sänimellä kyettiin erottamaan
samannimiset henkilöt toisistaan.
Pyhäjärvellä oli myös vält-
tämätöntä käyttää korkkonimiä,
olihan etunimien kirjo vähäinen
ja saman sukunimen kantavia
henkilöitä satoja. Lisänimet ovat
aikansa sanataidetta. Joissakin
nimissä lueteltiin muutama iso-
isäkin samaan nimirimpsumuun.
Kun sitä vielä jatkettiin puolison
nimellä, niin näin syntynyt kut-
sumanimi oli kuin runonsäe.

Vuosisatojen päähän ulottuvat
sukutaulukot, jotka perustuvat
kirkonkirjoihin, saavat ajattele-
maan sen aikaista yhteiskuntaa.
Kirkko on ollut samalla sotere-
kisteri. Henkilöiden kuolinsyyt
on kirjattu kirkonkirjaan. Tie-
tosuoja ei ollut tarpeen, mitäpä
niitä pilottelamaan, elämää ja
kuolemaa. Nykyinen tietosuoja
on mennyt äärimmäisyyksiin
samin kuin tekijänoikeudet. Ääri-
tulkinta edellyttäisi, että kaikilta
valokuvatuilta henkilöiltä pitäisi
kysyä lupa kuvan julkaisuun.
Kuinka annettu julkaisulupa to-
dennetaan muutaman vuoden
kuluttua? Tietosuoja taitaa olla
”hyvä isäntä mutta huono renki”.

Taas voi todeta: kertokaa ja
tallentakaa ja vaalikaa sukunne
tarinoita. Yhdistelkää uutta ja
vanhaa tekniikkaa. Pitää huoma-
ta, että digiajan tallenteet ovat
helppoudessaan myös kaikkein
haavoittuvinta aineistoa katoa-
maan bittimaailman syövereihin.
Tallensa olevat kirjeet, mustaval-
kokuvat ja jopa vieraskirjat ovat
arvokasta aikalaidistodistetta. Siel-
tä irrotettu yksittäistieto yhdis-
tettynä vaikkapa maamme his-
torian kohtalonhetkiin on tiedon
aarrearkku.

Ilmoituksia

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö ilmoittaa haettavaksi vuoden 2021 apurahat

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö ilmoittaa
haettavaksi säätiön hallinnassa
olevista rahastoista vuonna 2021
jaettavat apurahat.

Apuraha voidaan myöntää
opiskelijalle, jonka sukujuuret
ovat Vpl. Pyhäjärvellä isän tai
äidin puolelta. Hakemuksessa on
mainittava esivanhemman tiedot
(esim. nimi, syntymäaika, asuin-
kylä tai talo).

Apurahaa ei myönnetä pe-
ruskoululaisille, lukiolaisille tai
apurahan aiemmin saaneille.

Apurahoja myönnettäessä
etusijalle asetetaan opinnois-
saan alkuvaihetta pidemmälle
edistyneet.

Lisätietoja saa **Tarja Kopalai-
selta**, puhelin 050 309 0560 tai
Kirsti Naskalilta, puhelin 040
7192 692.

Hakemuslomake on tulostetta-
vissa säätiön verkkosivuilta koh-
dasta apurahat ([www.karjalan-
liitto.fi/vplpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio)).

Lomakkeen kaikki kohdat
tulee täyttää. Lomakkeelle ei

tarvitse yksilöidä, mistä rahas-
tosta apurahaa haetaan.

Allekirjoitettu hakemuslo-
make liitteineen tulee lähettää
30.4.2021 mennessä Tarja Kop-
lalaiselle joko sähköpostin väli-
tyksellä: tarja.kopalainen@evl.fi
tai kirjeessä osoitteella:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus
c/o Tarja Kopalainen
Sarvikuja 14
38200 SASTAMALA

Kesän 2021 Vpl.Pyhäjärvi-juhlat on peruttu

Viime vuoden maaliskuun Vpl.
Pyhäjärvi-lehdessä kerrottiin,
että Covid-19-pandemiatilan-
teen vuoksi kesän 2020 Vpl.
Pyhäjärvi-juhlat perutaan, mut-
ta että seuraavana kesänä juhlat
pidetään perinteiseen tapaan.
Silloin uskottiin, että vuodes-
sa pandemia on saatu voitettua
ja elämä on palannut entisiin
uomiin. Näin ei valitettavas-
ti ole käynyt, vaan pandemia-

tilanne on edelleen vaikea eikä
rokotusten etenemisvauhdista
ole varmuutta. Niinpä Vpl. Py-
häjärvi-Säätiön hallitus päätti
kokouksessaan 8.3.2021, että
heinäkuussa 2021 Nokialla pi-
dettäväksi suunnitellut Vpl. Py-
häjärvi-juhlat perutaan.

Jos pandemiatilanne syksyyn
mennessä helpottuu, tavoitteen-
a on järjestää syksyllä Noki-
alla juhlia pienimuotoisempi

tilaisuus, jossa pyhäjärveläiset ja
pyhäjärveläisjuurisiet voivat taas
tavata toisiaan. Tilaisuudesta tie-
dotetaan aikanaan tässä lehdes-
sä ja säätiön verkkosivuilla.

Perinteisiä heinäkuuisia Vpl.
Pyhäjärvi-juhla on tarkoitus jat-
kaa entiseen tapaan heti, kun se
on mahdollista ja toivotaan, että
jo kesällä 2022 voidaan tavata
perinteisillä Pyhäjärvi-juhlilla.

Terveisiä Vpl. Pyhäjärvi-seurasta

Vpl.Pyhäjärvi-seura ry:n hallitus
on pahoillaan, ettei kevään ai-
kana voida järjestää jäsentapaa-
misia. Toisaalta jäsenkirjeiden
välityksellä tavoitamme kaikki
jäsenet. Tämän vuoden ensim-
mäinen jäsenkirje on lähetetty
helmikuussa. Seuraavassa kir-
jeessä tullaan kertomaan, miten
hoidamme sääntömääräisen ke-
vätkokouksen etänä huhtikuun
aikana. Toiveenamme on, että
kesäkuun alussa voisimme tava-

ta Vammalassa ja käydä katso-
massa Siun ja miun, Vpl.Pyhä-
järvi-näyttelyä. Onnistuisikohan
yhteinen lounas? Seuraamme
tilannetta kevään aikana. On-
neksemme Karjalan Liitto on
nyt erittäin aktiivinen. Ei tarvitse
tulla Helsinkiin, vaan kaikkialla
Suomessa pääsee osallistumaan
Karjala-talon erilaisiin tilaisuuksiin.
Edellyttäen tietysti netti-
yhteyksiä. Pyhäjärvi-seuralla on
myös oma avoin facebook-ryh-

mä. Ja onhan meillä tämä moni-
puoline Vpl.Pyhäjärvi-lehti. Seu-
ran hallitus pitää etäkokouksia
tarvittaessa, vähintään kerran
kuussa. Aina tulee yhteisiä asi-
oita hoidettavaksi. Sähköpostilla
kokoustaminen on nopeampaa
mutta myös työläämpää. Eteen-
päin silti mennään.

Aurinkoa ja iloa kevääseenne!
Hallituksen puolesta

Riitta Hirvonen,
puh.joht. p. 050 4147359

Vpl. Pyhäkylä-Seura tiedottaa

Jos korona tilanne sallii, niin Vpl
Pyhäkylä-Seura pitää yleisen ke-
vät kokouksen Kinnalan Kou-
kulla Su. 25.4.2021 klo: 12.00.

Kokous aloitetaan ruokailulla,

josta perimme 20 €. Lisäksi oh-
jelmaa sekä arpajaiset.

Ilmoitathan tulosi **Mauri Hau-
hialle** puhelimitse 0400 213 369
tai sähköposti: taubila@pp.inet.fi

tai **Seija Jokiselle** puhelimitse
040 835 5820 tai sähköpostilla
seija.jokinen@netti.fi

Vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero 4 ilmestyy huhtikuussa.
Aineisto toimitukseen **viimeistään 1.4.** mennessä.

[facebook.com/
Vpl-Pyhajarvi-lehti](https://facebook.com/Vpl-Pyhajarvi-lehti)

toimitus@vplpyhajarvi.fi

Julkaisija:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:

Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimitusneuvosto:

Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tuomo Hinkkanen
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka

Ilmoitushinnat:

Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilauhint:

Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilalau
kotimaahan,
ulkomaille, lahjaksi
irtonumero 3 €

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharantie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:

Artea, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola
Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä
aineistoa.

Vpl. Pyhäjärven kirkon krusifiksit

KUVAT ESA MÄKINEN

Triumfikrusifiksi Pyhän Olavin kirkossa Tyrvällä.

□ Kirsti Naskali

Vpl. Pyhäjärven seurakunnalla oli kaksi isokokoista krusifiksia; puinen 1700-luvulta ja kipsinen 1800-luvulta.

Puinen krusifiksi

Vuonna 1765 ”Hänen ylhäisyytensä Herra Kenraali Kenttämarsalkka, Ritari ja Kreivi” *Peter Soltikow* (Per Semjonovits Saltykov), silloinen Taubilan isäntä ja lahjoitusmaaherra lahjoitti uuteen, juuri valmistuneeseen Pyhäjärven kirkkoon puisen, maalatun triumfikrusifiksin, joka sijoitettiin alttarin yläpuolelle.

Kullattu kipsikrusifiksi

Vuonna 1874 seurakunta sai ruotuväen lahjoittamana toisen krusifiksin. Se oli kipsistä ja kullattu. Nyt tämä uusi krusifiksi sijoitettiin alttarin yläpuolelle, ja Soltikowin lahjoittama puinen krusifiksi siirrettiin kirkossa saarnatuolin puoleiselle seinälle, sakastin oven yläpuolelle. Kun kirkkoon hankittiin alttaritaulu vuonna 1889, tämäkin krusifiksi siirrettiin kirkosalin seinälle, vastapäätä toista krusifiksia.

Vuosina 1901–1902 tehdyn kirkkoremontin yhteydessä molemmat krusifiksit siirrettiin kellotapul

alakerrassa oleviin varastotiloihin, mutta 1920-luvulla ne piispantarkastuksen yhteydessä määrättiin palautettavaksi kirkkosaliin, ja sijoitettiin vanhoille paikoilleen vastapäisille seinille.

Krusifiksien vaellusvuodet

Talvisodan loppuvaiheessa krusifiksit irrotettiin ja lähetettiin pois Pyhäjärveltä. Niiden evakkotien kulusta ei ole tarkkoja tietoja, mutta jatkosodan jälkeen ne päätyivät Keuruulle, jossa Pyhäjärven kirkkoherra ja kirkkoherranvirasto tuoloin olivat.

Vpl. Pyhäjärven seurakunnan lakkauttamisen jälkeen kirkkohallitus, joka päätti lakkautetuista seurakunnista säilyneiden esineiden sijoittamisesta, luovutti krusifiksit Turtolan seurakunnalle, jonne oli sijoitettu myös kaksi Pyhäjärven kirkonkelloa. Seurakunta, jonka nimi muutettiin vuonna 1975 Pellon seurakunnaksi, luovutti krusifiksit myöhemmin Aineen taidemuseolle Tornioon, jossa niitä kunnostettiin, mutta ne kuitenkin päätyivät varastoon.

Triumfikrusifiksi oli vuonna 1997 esillä Etelä-Karjalan taidemuseon Lappeenrannassa järjestämässä Karjalan kirkkojen taide-esineiden näyttelyssä ”Antreasta Äyräpäähän – Hiljaiset kirkot, taide-aarteita Karjalasta”. Pyhäjärveläistäustainen *Marita Kemppi* näki krusifiksin näyttelyssä, ja keskusteli sen kunnostamisesta museohenkilökunnan kanssa sekä Lappeenrannassa että Torniossa. Torniossa museon johtaja kertoi, että kirkkohallitukselle oli tehty esityksiä krusifiksien

kunnostamisesta, mutta myönteistä päätöstä ei ollut saatu. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössäkin oltiin tuolloin sitä mieltä, ettei asiaan voitu puuttua, vaikka krusifiksien huono kunto suretti.

Kotipaikka löytyy Sastamalasta

Asia otettiin uudelleen esiin Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössä keväällä 2001, kun mietittiin, mitä voitaisiin tehdä vuonna 1997 palaneen, Vammalassa sijaitsevan Tyrvään Pyhän Olavin kirkon uudelleenrakennuksen hyväksi. Kirkon tulipalossa oli tuhoutunut muun muassa alttariseinällä ollut 1500-luvulta peräisin ollut triumfikrusifiksi. Säätiön piirissä heräsi ajatus saada Pyhäjärven triumfikrusifiksi sijoitetuksi Pyhän Olavin kirkkoon.

Vammalaan ja sen ympäristökuntiin asettui sodan jälkeen asumaan paljon pyhäjärveläisiä, ja näin krusifiksi saataisiin lähelle heitä ja muodostuisi yhteys entisen ja nykyisen kotiseudun välille. Tyrvään kirkkoherra *Osmo Ojansivu*, johon otettiin yhteyttä, suhtautui asiaan myönteisesti, samoin seurakunta.

Kirkkohallituksen, Pellon ja Tyrvään seurakuntien sekä Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kesken käytyjen neuvottelujen jälkeen molemmat krusifiksit luovutettiin Tyrvään seurakunnalle kevättalvella 2002, ja Tyrvään seudun museon pitkäaikainen johtaja *Esko Pietilä* aloitti niiden konservoinnin. Konservointikuluista vastasi kirkkohallitus.

Elokuussa 2003 Soltikowin krusifiksi sijoitettiin kunnostettuun Pyhän Olavin kirkkoon alttariseinälle ikkunan oikealle

puolelle. Krusifiksin alla on laatta, jossa on teksti ”Krusifiksi 1700-luvun alkupuolelta on peräisin rajan taakse jääneestä Karjalan Pyhäjärven kirkosta. Krusifiksin on kirkkohallitus sijoittanut tähän kirkkoon.”

Entisöity kipsikrusifiksi sijoitettiin lokakuussa 2003 Vammalan, nykyisen Sastamalan seurakuntatalon salin seinälle.

”Krusifiksien evakkotie on nyt päättynyt”, totesi kirkkoherra Ojansivu juhlamessussa krusifiksien kunnostamisen jälkeen.

Lähteet: Karjalan luterilaiset kirkot ja seurakuntien pyhät esineet. Antreasta Äyräpäähän - hiljaiset kirkot. Toim. Soile Rinno ja Minna Laukkanen. Jyväskylä 1997, Kaunisti Vpl. Pyhäjärveä, osa II Juurillaan ja maailmalla. Vammala 2007, Wiika Impi, Vpl. Pyhäjärvi, Kappale kannakelaisvaiheita. Turku 1950, Vpl. Pyhäjärvi -lehden vuosikerrat

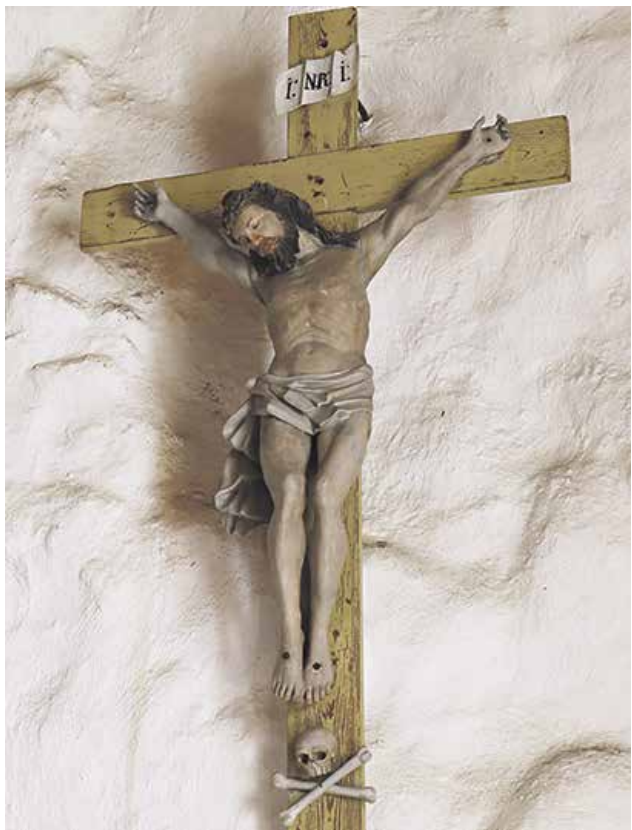
KRUSIFIKSI

(lat. crucifixum) eli Ristiinnaulittu kuva on ristiinnaulittua Kristusta esittävä veistos tai kuva. Kolmiulotteiset veistoskrusifiksit ovat läntisen perinne.

Varhaisimmat krusifiksit olivat pieniä ja niitä säilytettiin alttarilla. Myöhemmin keskiajalla myös kirkon triumfikraareen kuorin ja runko huoneen väliin sijoitettiin suuri ja usein monivärinen, puusta tehty triumfikrusifiksi.

Krusifikseissa ovat usein Jeesuksen pään yläpuolella kirjaimet INRI (lyhenne latinankielisestä tekstistä Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, Jeesus Nasaretilainen juutalaisten kuningas), jonka Pontius Pilatus Raamatun mukaan kirjoitutti tauluun Jeesuksen pään yläpuolelle (Joh. 19:19).

Lähde: wikipedia

Vpl. Pyhäjärven kirkossa näkyvät krusifiksit kirkon seinällä. Kuva on repaleinen. Kuvan takana on teksti: ”Tämä kuva löydetty 17.3.1940 sen härkävauunun alta, jolla siirryimme synnyin- ja kotiseudulta pois – pakkorauhan johdosta. Kätkäsalimesta lähtö tapahtui n. klo 16.00 Karjalaisten laulun kaikuessa. Junan pyörä oli katkaissut kuvan.”

Kuva on Vpl. Pyhäkylä-Seuran omistama ja se kuuluu Esko Kairavirran kuva-arkistoon.

"Kun painuvi päät muun kansan, maan, me jääkärit uskoimme yhä"

Pyhäjärven jääkäriiviisikko - osa 3

KUVA: PEKKA KYTTINEN, MUSEOVIRASTO

Oesch kotonaan 1965.

□ Matti Hyvärinen

Karl Lennart Oesch "hyvin lahjakas kenraali, suuret johtajaominaisuudet"

Jääkärikenraaliluutnantti, Mannerheim-ristin ritari **K. L. Oesch** syntyi 8.8.1892 Pyhäjärvellä ja kuoli 28.3.1978 Kiljavalla. Oesch oli sveitsiläisen tehtailijan **Christian Oeschin** ja vaimonsa **Anna Stegmanin** kuudes lapsi. Oikeastaan Karl Lennart kävi vain syntymässä Pyhäjärvellä. Vuonna 1891 Venäjän keisarillinen hovi oli tarjonnut hänen isälleen tilanhoitajan paikkaa Taubilassa ja niin perhe muutti Pyhäjärvelle.

Karl Lennart oli kaksivuotias, kun perhe muutti Tohmajärvelle, minne hänen isänsä perusti juustomeijerin. Karl Lennart tunnettiin paikkakunnalla "Juusto-Ossin poekana". Perheen kotiopettaja oli kirjailija **Jalmari Finne**, jonka teos Kiljusen herrasväki on saanut vaikutteita perheen elämästä. Oesch kirjoitti ylioppilaaksi Sortavalan reaalilyseosta vuonna 1911. Hän liittyi Karjalaiseen Osakuntaan ja jatkoi opintojaan Helsingin yliopistossa 1911–1915. Hänet vihittiin vuonna 1919

avioliittoon **Anna Aitanga Niskasen** kanssa, joka kuoli 10.7.1972.

"Tämä maa ei koskaan sortua saa"

"Nämä sanat soivat korvisani päivittäin ja niin tämä asia (lähtö Saksaan jääkärikoulutukseen) kypsyy päätösvalmiiksi", muisteli nuori Karl Lennart tuntujaan. Hän saapui ensimmäisten vapaaehtoisten joukossa 25.2.1915 Saksaan Pfadfinder-kurssille. Hän osallistui taisteluihin Misse-joella, mistä hänet komennettiin 22.8.1916 Suomeen jääkärivärveys-tehtäviin.

Suomessa Oesch toimi itäisellä etapilla Nurmeksen etappiaseman johtajana. Palattuaan takaisin Saksaan 3.3.1917 hän toimi muun muassa erikoiskurssien kouluttajana sekä suoritti Saksan sotakoulun A-kurssin.

Oesch astui 11.2.1918 Suomen armeijan palvelukseen vannottuaan sotilasvalan ja allekirjoitettuaan palveluslupauksen. Hän saapui Vaasaan 25.2.1918 jääkärien pääjoukon mukana kapteeniksi ylennettynä. Ylipäälliköltä saamansa käskyn mukaisesti hän perusti 8. Jääkäripataljoonan, jota hän komensi mm. Raudun taistelussa ja myöhemmin rajaseuduilla käydyissä kahakoissa.

Armeijapalvelusta ja luottamustehtäviä ennen sotia

Oeschin urakehitys oli huikea. Hänen ensimmäinen tehtävänsä oli armeijan kehittämiseen liittyvä Vuoristoprikaatin perustaminen. 1920-luvulla Oesch toimi monissa eri tehtävissä kuten Yleisesikunnan tiedusteluosaston päällikkönä, Kaartin jääkäripataljoonan komentajana, Sotaväen esikunnassa esikuntapääl-

likön apulaisena, Viipurin Rykmentin komentajana, Kadettikouluun opettajana sekä Yleisesikunnassa toimistopäällikkönä, mutta käytännössä hän oli 1923–1926 opintokomennuksella Ranskassa.

Opintomatkoillaan ranskalaisissa joukko-osastoissa hän sai aselajiooppia jalkaväessä, hyökkäysvaunurykmentissä, kenttätykistöissä, ratsuväessä ja ilmavoimissa. Hän kävi Ranskan Sotakorkeakoulun 1924–1926.

Palattuaan Ranskasta hän toimi Sotakorkeakoulun johtajana, I.D:n komentajana ja Yleisesikunnan päällikkönä. Hänet ylennettiin everstiksi 1926, kenraalimajuriksi 1930 ja kenraaliluutnantiksi itenäisyyspäivänä 1936.

Oesch on jäänyt historiaan paitsi maamme pelastajana myös sen lyhytaikaisimpana ministerinä. Mäntsälän kapinan aikana maaliskuussa 1932 Oesch toimi apulaissäministerinä Sunilan II hallituksessa vain 12 päivää. 1930-luvulla hän hoiti useita sotaväen päällikön viransijaisuuksia.

Ennen sotia hänellä oli myös paljon luottamustehtäviä. Ajanjaksot on jätetty tässä pois. Hän oli mm. asevelvollisuuskomitean jäsen, liikuntakasvatuskomitean puheenjohtaja, määrävahvuuskomitean jäsen, jalkaväen harjoitusohjesääntöä sekä kenttäohjesääntöä laativan toimikunnan puheenjohtaja, puolustuslaitoksen uudelleenjärjestelytoimikunnan puheenjohtaja ja Ilmavoimien oloja tutkivan komitean puheenjohtaja. Hän toimi 3. D:n kunniauoimioistuimen puheenjohtajana sekä Upseeriliiton varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana. Pitkäaikaisia luottamustehtäviä olivat Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan hallituksen jäsenyys 1932–1946 ja toiminta Sotilaslehtien päätoimittajana 1927–1939.

Oeschin johdolla vihollinen pysäytettiin sekä talvi- että jatkosodassa

Talvisodan liikekannallepanosuunnitelmat laadittiin K. L. Oeschin johdolla ja sodan kynnyksellä, syksyllä 1939 hänet nimitettiin Yleisesikunnan päälliköksi. Näin hänestä tuli **C. G. E. Mannerheimin** lähin apulainen.

Helmikuun lopulla 1940 tilanne rintamalla muuttui kriittiseksi vihollisen hyökätessä jääntyneen Viipurinlahden yli. Onnistuessaan

vihollinen olisi katkaissut Kannaksen Armeijan selustayhteydet ja tie Helsinkiin olisi ollut vapaa. Uhka oli niin vakava, että Mannerheim määräsi apulaisensa Rannikkoryhmän komentajaksi. Nopeasti koottujen joukkojen avulla Oesch pysäytti vihollisen hyökkäyksen ja sai tilanteen hallintaan rauhantuloon saakka.

Jatkosodan hyökkäysvaiheessa kesällä 1941 Oesch komensi Karjalankannaksen vallannutta IV Armeijakuntaa. Asemasodan aikana hän toimi Karjalankannaksen Armeijan (myöhemmin Aunuksen Ryhmän) komentajana. Kesällä 1944 torjuntataisteluiden ollessa kiivaimmillaan ja tilanteen muuttuessa kriittiseksi määräsi Mannerheim jälleen luottokenraalinsa tilanteen pelastajaksi.

Oeschistä tuli Kannaksen joukkojen komentaja 14.6.1944 ja hän löi Suomen ovet säppiin. Hänen johdolla puna-armeijan vyöry pysäytettiin kesäheinäkuun vaihteessa pohjoismaiden suurimmassa taistelussa Ihantalassa ja heinäkuun alkupuolella sekä Vuosalmella että Viipurinlahdella. Saksan sotilastiedustelun lausunto hänestä "hyvin lahjakas kenraali, suuret johtajaominaisuudet" piti täysin paikkansa.

Ansoituaan jatkosodassa ja etenkin torjuntataisteluiden johtajana Mannerheim nimitti Oeschin 26.6.1944 Mannerheim-ristin ritariksi n:o 131.

Hänen nimitysperusteensa olivat vakuuttavat:

"Kenraaliluutnantti Oesch on tämän sodan aikana jo kolmasti johtanut ratkaisevia operatioita erittäin suurella taidolla ja menestyksellä. Ensimmäisen kerran hyökkäysvaiheen aikana, kun hän komensi Länsi-Kannaksella toimivia joukkoja, jolloin hänen johdolla saarrettiin Viipurin suunnassa taistelevat vihollisvoimat ja vallattiin Karjalan pääkaupunki. Toisen kerran hän johti operatioita Aunuksessa torjuen vihollisen kelirikko- ja hyökkäyksen 1942 sille raskaan tappioon. Vihdoin nyt käytävässä ankarassa puolustustaistelussa on kenraaliluutnantti Oesch menestyksellisesti johtanut puolustusoperatioita ylivoimaista vihollista vastaan sekä torjunut sen yhäti jatkuvat, keskitetyt läpimurtoyritykset."

Sotien jälkeen Oesch toimi aluksi Yleisesikunnan päällikkönä ja jatkoi Armeijakunnan komentajana vuoteen 1945, jolloin hän erosi vakinaisesta palveluksesta.

Vankilatuomio löi tahran maineeseen

Oeschin loistavaan sotilasuraan tuli tahra, kun hän sai syytteen sotavankien surmaamisesta. Syytekirjelmän mukaan "kenraaliluutnantti Oesch, ollessaan 10.11.1941 tarkastamassa Kivennavan pitäjän Julkulan kylään sijoitettua L 21 sotavankikomppania, tahallaan vastoin velvollisuuttaan suullisesti antanut sotavankien käsittelystä ohjeita, joiden mukaan kurin ja järjestyksen ylläpitämiseksi ... niskuroivat sotavangit oli heti teloitettava työpaikalla sekä kaikki niskuroivat ja kiihottajat armotta raivattava pois".

Sotaylioikeuden tuomio oli 12 vuotta kuritushuonetta yksin teoin tehdystä yllytyksestä seitsemäntoista sotavangin tappoon. Puolustuksen mukaan tuomiossa ei otettu huomioon syksyn 1941 tilannetta eikä sitä, että Oesch ei koskaan allekirjoittanut sellaista paperia, jossa joku määrättiin teloitettavaksi. Korkeimmassa oikeudessa tuomio aleni ja Oesch sai kolme vuotta vankeutta sotavankien kuolemantuottamuksesta.

Kärsittyään rangaistuksensa Oesch työskenteli 1949–1951 veljensä Wernerin johtamassa Suomen Maanviljelijäin Kauppa Oy:ssä sivuliikkeiden tarkastajana ja sen jälkeen Oy Etelä-Espladinkatu 2:n isännöitsijänä. Hän julkaisi 1956 teoksensa Suomen kohtalon ratkaisu Kannaksella kesällä 1944. Oesch toimi Sotamuistoyhdistyksen puheenjohtajana 1957–1964 ja yhdistyksen kustantaman Kansa taisteli -miehet kertovat

KUVA: MUSEOVIRASTO/ AARNE PIETINEN

K. L. Oesch vuonna 1938.

-lehden päätoimittajana 1964–1974. Oesch valittiin Suomen Upseeriliiton kunniajäseneksi 1956 ja hän sai Turun yliopiston kunniaatohtorin arvon 1960.

Suomen hylkäämällä isänmaan pelastaja

Tupakoinnin seurauksena Oesch sairastui keuhkopyöpään. Hän kuoli Kiljanummen keuhkotautiparantolassa Kiljavalla 28.3.1978. Suomen pelastajalle ei suotu valtiollisia hautajaisia eikä siunaus-tilaisuudessa ollut läsnä yhtään valtiojohdon eikä hallituksen edustajaa. Puolustusvoimien seppeleen laski kenraali Lauri Sutela. Oesch haudattiin sukhautaan Helsingin Hietaniemen hautausmaalle.

Virallinen Suomi hylkäsi näin pelastajansa, mutta Mannerheim-ristin ritari, jääkärikenraaliluutnantti Karl Lennart Oesch oli Patriotti isolla P:llä, jonka saavutukset on kirjoitettu isänmaan historiaan kultakirjaimin.

Oesch johti Viipurin valtauksen ja vastaanotti ohimarssin Viipurin torilla 31.8.1941. Kiitospuheessaan miehilleen hän sanoi: "Viipurin valtauksella on Moskovan pakkorauhnan merkitys lakannut olemasta."

Oeschin sukhauta Hietaniemen hautausmaalla.

KUVA: ILKKA UOTILA

100 vuotta huoltotyötä ja yhteiskuntavastuuta Lotta Svärd -järjestö viettää merkkivuottaan

Lotta Svärd
100

Lotta Svärd -järjestön perustamisesta tulee tänä vuonna 100 vuotta. Järjestön merkivuotta juhlistetaan erilaisilla tapahtumilla ympäri Suomea, esittelemällä ennen julkaisematonta kuvamateriaalia, uudistamalla Lottamuseon näyttelyt ja kartuttamalla sähköistä lottagalleriaa.

Naisten vapaaehtoinen, aseeton maanpuolustusjärjestö, Lottajärjestö, toimi vuosina 1921–1944. Jäseniä järjestössä oli enimmillään noin 240 000, joista 8–17-vuotiaita pikkulottia lähes 50 000. Järjestö perustettiin tukemaan suojelukuntia. Pohjaa järjestölle antoi naisten työ mm. varustus-, muonitus- ja lääkin-
tätehtävissä valkoisen rintaman tukena. Jatkosodan aikana noin 90–95 000 lottaa suoritti lottakomennusta.

Lottajärjestö lakkautettiin syksyllä 1944 Moskovan välirauhansopimuksen nojalla. Järjestön lakkauttamisen jälkeen lotat jatkoivat huolto- ja avustustyötä Suomen Naisten Huoltosäätiön nimissä. Vuonna 2004 Suomen Naisten Huoltosäätiön nimi muutettiin Lotta Svärd Säätiöksi.

Muutos naisen yhteiskunnallisessa roolissa

Lottajärjestöä perustettaessa Suomen itsenäistymisen alkuvuosina naisen paikka odotettiin olevan kodin ja lasten hoitamisen ympärillä. Lottajärjestön naiset kuitenkin ottivat aktiivisen roolin maanpuolustustyössä, mikä muutti suomalaisen naisen roolista yhteiskunnassamme.

Rauhan aikana yksi lottajärjestön tärkeimmistä tavoitteista oli tarjota koulutusta jäsenilleen. Koulutuksen avulla järjestö loi organisaation, jolla oli toimintavalmiudet sota-ajan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Sota-aikana lottien yhteiskuntavastuu näyttyi muun muassa heikompi-
osaisista huolehtimisena, sotapakolaisten matkan turvaamisena, vanhusten ja lasten auttamisena sekä sairaiden hoitamisena.

Hädänalaisten avustaminen oli tärkeä osa järjestön toimintaa heti alusta alkaen, mutta etenkin 1930-luvun taloudellisen laman aikana Lottajärjestön avustustoiminnan muotoja alettiin kehittää voimakkaasti. Lottajärjestön paikallisosastot muun muassa keittivät päivittäin ruokaa hädänalaisille sekä keräsivät ruokatarvareita ja vaatteita jaettavaksi. Monissa paikallisosastoissa lotat myös kävivät tervehtimässä ja viemässä lahjoja kunnallisko-
deissa asuville vanhuksille.

Yhteiskunnallisen huoltotyön tiellä edelleen

Säätiö haluaa nyt ja tulevaisuudessa kantaa omalta osaltaan vastuuta suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta sekä edistää nuorten kasvamista yhteiskuntavastuuseen lakkautetun Lottajärjestön yhteiskunnallisen työn innoittamana.

Lakkautetun Lottajärjestön jäsenten kuntoutus- ja avustustoiminta ovat Lotta Svärd Säätiön toiminnan keskiössä. Sääntöjensä mukaisesti säätiö myös tukee vapaaehtoista maanpuolustustyötä, jonka painopisteenä on arjen turvallisuuden parantaminen. Lottamuseon kautta säätiö puolestaan toteuttaa tehtävänsä kertoa Lottajärjestön historiasta, toiminnasta ja naisten vapaaehtoisesta työstä.

Lottien kuntoutus- ja avustustyön aikana päättyessä, Lotta Svärd Säätiön toiminnan painopiste siirtyy – lottien toiveiden mukaisesti – naisten kouluttamiseen erilaisten kriisitilanteiden varalle, avustustoimintaan sekä lottaperinteen vaalimiseen.

KUVA AIRASAMULIN

Vuoden Lotta 2021 Aira Samulin

Lotta Svärd Säätiön hallitus nimisi Vuoden Lotaksi 2021 *Aira Samulinin*. Vuoden Lotta valittiin nyt 15. kerran. Tunnettu myönteiseen lottatyössä ansioituneelle henkilölle tai lottahengessä uutterasti toisten hyväksi toimineelle suomalaiselle naiselle.

Palkinto kertoo omaa tarinaansa lottajärjestössä palvelleiden naisten edelläkävijämäisestä otteesta elämään. Palkinnon ovat aiemmin saaneet muun muassa Riitta Uosukainen, Elisabeth Rehn, Aune Rahola, Aila Salo ja Tellervo Hakkarainen.

Vuoden Lotta -palkinnon saaneet ovat olleet vahvasti vaikuttamassa Suomen naisten yhteiskunnallisen aseman kehittämiseen myös lottajärjestön lakkauttamisen jälkeen. Järjestössä toimiminen on vaikuttanut merkittävästi näiden naisten ajattelutapaan. ”Ei ole tullut edes mieleeni, etteikö nainen pystyisi osallistumaan mihin tahansa”, tuumasi eräs lottataustan vaikutuksesta omaan elämäänsä.

Säätiön blogissa säätiön toiminnanjohtaja Anne Nurminen kirjoittaa nimitysuutisen yhteydessä näin:

”Mitä enemmän olen tavannut esimerkillisiä lottanaisiamme, sitä vakuuttuneemmaksi olen tullut siitä, että myönteisyys on viisautta. Se on mieltä suojeleva ja erittäin syvälinen tapa suhtautua ympäröivään maailmaan.

Samulinin positiivisuus kumpuaa hänen vaikeista elämänkemuksistaan. Hän on oppinut suuntaamaan katseensa varjon sijasta valoon. Meistä jokainen voi Airan tavoin alkaa valita, mihin omat ajatuksensa vaikeuksien keskellä suuntaa, ja mikä vaikutus tällä on sekä omiin aikaansaannoksiin, että muihin ihmisiin ympärillämme.

Ihminen, joka on nähnyt sodan inhimillisen hädän ja kärsimyksen, toivoo rauhaa ja sen säilymistä enemmän kuin mitään. Tämän huomaa myös Vuoden 2021 Lotastamme. Lotatanki ei ole hänestä järjestön lakkauttamisen myötä kadonnut, vaan hyvän tekemisen työ on ollut vahvasti mukana läpi elämän. Samulinin elämäntyö kumpuaa rauhan ajatuksesta ja siitä, miten oma etu laitetaan sivuun, kun muut hädän tai henkilökohtaisen kriisin kohdanneet tarvitsevat apua. Lotta Svärdin kultaisen sanon mukainen sanoma: ”Ole Hyvä!” toteutuu hänessä lausahduksen monessa merkityksessä.

Aira Samulin toimii meille kaikille esikuvana myönteisestä asenteesta, kuplivasta ilosta ja siitä, miten vaikeuksien keskellä oma etu jää sivuun ja katse kohdistetaan niihin, joilla on elämässään hätä.”

Lottagalleria muistaa lotat

Juhlavuonna toivotaan yleisöltä täydennystä Lottagalleriaan. Verkkogalleriassa tavoite on esitellä laajasti lakkautetun Lottajärjestön jäseniä, joiden elämäntarinoiden kautta piirtyy kuva järjestön monipuolisesta toiminnasta ja merkityksestä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle.

Haluatko ilmoittaa tuntemasi lotan tai pikkulotan Lotta Svärd -verkkonäyttelyyn? Voit itse kirjoittaa henkilöesittelyn tuntemastasi lotasta ja lähettää henkilöesittelyn ja valokuvan hänestä sähköisessä muodossa osoitteeseen info@lottamuseo.fi niin se liitetään Lotta Svärd -verkkonäyttelyyn.

Esittely voi olla täysin vapaa-
muotoinen ja rakentua käytettävissä olevasta tiedosta. Alla listattuna joitakin asioita, joiden pohjalta henkilöesittelyä voi kirjoittaa:

Lottaesittely

- Henkilön nimi syntymäpaikka- ja vuosi
- Mitä henkilö teki ennen sotavuosia
- Koska liittyi ja missä Lotta Svärd -järjestöön
- Missä tehtävissä toimi Lotta Svärd -järjestössä
- Millä paikkakunnalla toimi sota-aikana ja missä tehtävissä
- Mitä teki sodan päätyttyä

Muutama lottakertomus alueellamme syntyneistä lotista on jo julkaistu Lottagalleriassa.: *Anna Orasvuo, Ilma Pärssinen, Sirkka Jääskeläinen ja Varpu Pöyry.*

Anna Orasvuo

KUVA LOTTAGALLERIA

Anna Orasvuo (o.s. Lappalainen) syntyi 30.9.1917 Pyhäjärvellä, VPL. Anna kävi viisi luokkaa oppikoulua Käkisalmissa. Vanhemmat olivat kauppias *Mikko Lappalainen ja Maria o.s. Pärssinen* Alakylästä.

Ilma Pärssinen

Ilma Pärssinen syntyi 25.7.1914 Pyhäjärvellä Viipurin läänissä.

Hänen isänsä oli pienviljelijä, joka toimi myös poliisina ja työnjohtajana. Ilma Pärssinen liittyi lottajärjestöön vuonna 1931 ja suoritti sen jälkeen koptaikkakunnallaan kaksikin lääkintälottakurssia.

Vanhemmat olivat talollinen *Heikki Pärssinen* Pöhlössä ja äiti *Liisa o.s. Kaasalainen*

Oli tarkoitus, että hän valmistuisi kunnalliskodin johtajatareksi. Tämän takia hän työskenteli eri harjoittelupaikoissa. Harjoitteluajat hän saikin suoritetuksi, mutta pakollinen puolen vuoden Yhteiskunnallisen korkeakoulun kurssi jäi suorittamatta jatkosodan syyttyä. Harjoitteluajojensa ansiosta hän sai komennuksen muonituslottaiksi talvisodan syytymispäivänä. Koko talvisodan ajan hän toimi kanttiinilottana Karjalankannaksella eri paikkakunnilla. Sotien välisen ajan (välirauhan aikana) hän muonitti linnoittajia – Salpalinjan rakentajia.

Jatkosodan syyttyä Ilma Pärssinen komennettiin kanttiinilottaksi ensin Luumäelle, sieltä Pitkärantaan ja edelleen Viteleen. Sen jälkeen oli vuorossa Äänislinna, jossa hän työskenteli lähes kaksi vuotta kanttiinivarastonhoitajana. Alkutilvesta 1942 hän suoritti kahden viikon kanttiinilottakurssin Karhumäessä. Kesäkuun alussa 1944 hänet siirrettiin Viipuriin kanttiinilottaksi – sen jälkeen kun oli pakko lähteä Äänislinnasta. Hän joutui 19.6. jättämään myös Viipurin. Nyt oli määränpäänä Sodankylä, jossa hän työskenteli lottana jatkosodan loppuun saakka. Hän oli

Anna palveli talvisodan aikana Käkisalmissa, kun taas välirauhan aikana kutsui työ kultaisten keräystoimistossa Helsingissä. Virolahdella Salpalinjaa ja Mäntlahtea rakennettaessa oli Anna töissä Puolustusministeriön rakennustöiden konttorissa Mäntlahdessa. Täältä hän sai komennuksen lottatehtäviin.

Anna oli saanut viesti- ja ilmavalvontalottakoulutuksen ja jatkosodan koittaessa hän palveli Ilmavalvontatehtävissä Vehkalahdella Brakilan kartanossa sekä myöhemmin viestikeskukseen Haminassa.

Anna (Anni) Lappalainen avioitui jatkosodan aikana luutnantti *Kauko Orasvuon* kanssa, joka tuolloin palveli Suursaressa. He tutustuivat työtehtävissään ”linjoja pitkin”. Ensimmäisellä tapaamiskerralla he menivät kihloihin. Heidät vihittiin Pyhäjärvellä 18. toukokuuta 1944. Pariskunta jäi asumaan Haminaan, rakensi talon ja sai neljä lasta.

Anni Orasvuo kuoli 25.4.1982.

KUVA LOTTAGALLERIA

siis rintamalottana koko talvi- ja jatkosodan.

Lotta Svärd -järjestön lakkauttamisen jälkeen Ilma Pärssinen teki töitä lottapuvussa ilman merkkejä. Hänellä ei ollut muita vaatteita – hänhän oli niin sanottu siirtolotta. Lapin sodasta Laanilla-tuntureilta hän lähti siviiliin – ensin Työmaahuollon varastonhoitajakouluun, jonka jälkeen seurasivat eri emäntäpaikat Työmaahuollon alaisena: Raumalla 6,5 vuotta ja Helsingissä 22 vuotta. Hän työskenteli muun muassa Yleisradiossa, Pääpostissa ja valtioneuvostossa, kunnes jäi sairauseläkkeelle vuonna 1975.

Ilma Pärssinen kuului Keski-Helsingin Sotaveteraaneihin vuodesta 1969 lähtien. Hän sai toiminnastaan siellä Suomen Sotaveteraaniliiton hopeisen ansiomerkin vuonna 1984.

Ilma Pärssinen kuoli Helsingissä 26. päivänä elokuuta 1993.

Lähde: Rautio, May-Bee: Opi rakastamaan maata ja kansaasi – Rintamalottien elämää.

Suruviestit

Rakkaamme

Anna Katri AHVONENs. 7.12.1919 Kuopion mlk
k. 18.1.2021 KuopioSyvästi kaivaten
Omaiset*Lepää rauhassa,
tuulen kehossa,
tuoksussa kesäisen maan.*

Rakas isä, ukki ja isoukki

**Toivo Tuomas
HINKKANEN**s. 10.4.1927 Vpl. Pyhäjärvellä
k. 5.3.2021 kotona Kiikassa*Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu (Ps. 23:1)*Rakkaudella ja kiittäen
Pirjo ja Lauri**Salla, Tomi ja Nooa
Hilla, Tuukka ja Matilda
Matti****Seija****Petri ja Anne
Mikko****Kari, Taru, Josefiina, Ilona, Osku ja Ali
Niina, Samuel, Saida, Toivo, Miiko ja Eliel
Minna, Jurie, Asta, Kristian, Sonja ja Linda
Jonna****Jorma ja Taina****Sanna, Markku, Iida ja Elsa
Suvi, Jussi, Sini ja Leo****Satu, Aleks, Hugo ja pikkuväli
Kirsti-sisko**

Siunaus toimitetaan Kiikan kirkossa läheisten saattelemana.

Kolme kynttilää valaisee Keikyän hautausmaalla, Karjalaan jääneiden muistomerkillä Talvisodan päättymisen vuorokauden aattona. Kuvassa **Esko Pohjolainen** 92 vuotta ja **Paavo Pohjolainen** 80 vuotta, joiden suku on Montrualta.
(Kuva Pertti Pohjolainen)

Kirkon Sanoma

Kavaltajan salaisuus

□ **Heikki Paukkunen**, rovasti

PÄÄSIÄISEN AIKAAN on esillä Juudas Iskariot. Hänet kutsuttiin apostoliksi samalla kertaa kuin Johannes, Jaakob ja Pietari. Historiaan Juudas on jäänyt Jeesuksen kavaltajana. Hän sai fariseusten johtomiehiltä 30 hopearahaa ja Getsemanen yössä poskisuudelmalla osoitti, kuka oli Jeesus Nasaretilainen. Jeesus otettiin kiinni ja Hän kuoli tutkinnan jälkeen ristiin naulittuna.

JUUDAKSEN HISTORIASSA on jotain raskasta ja vaikeaa. Ehkä siksi on käteväntä sammuttaa hänen kynttilänsä ja lähettää hänet yön pimeyteen. Koko pahuuden ongelmaa ei kuitenkaan näin hoiteta, Juudas ei edusta ihmisten kaikkea pahuutta. Ihmisten on

sen kanssa eletävä. Juudas-nimi on äänneasultaan kaunis. Mutta nimen ylle lankeaa niin raskas kavaltajan varjo, että kukaan vanhempi tuskin antaa sitä lapselleen nimeksi.

AMOS OZIN KIRJA JUUDAS kertoo juuri tästä apostolista kaunokirjallista tavalla. Seuraavat ajatukset ovat siis kirjailijan luomia. Juudas piti rahasta, jopa siinä määrin, että omat ja vieraat menivät sekaisin. Tähän on viitteitä myös raamatusta, hänen sanottiin olevan varas. Mutta Juudas tiesi myös, että Jeesus käveli veden päällä, paransi sairaita ja herätti kuolleita. Hän voisi hyvin selvittää muutamasta kiinniottajasta ja kävellä vapauteen. Jeesus ei näin tehnyt, vaan jäi vangituksi ja kuoli pitkäperjantaina.

RAHA PYÖRITTÄÄ talouselämän pyöriä. Hyvätkin hankkeet etenevät vain silloin, kun maksaja löytyy. Missä on se ihminen, joka ei nauti rahasta. Ajatellaan, että on kaksi kaunista pellavapussia. Ne voidaan sitoa kiinni ohuella nahkasuikaleella. Toisessa on yksi hopearaha ja toisessa kolmekymmentä. Jälkimmäisen ääni helistettäessä miellyttää enemmän korvaa. Suomalainen sananlasku sanoo saman asian: ”Yks ei pan näin, sanoi mies, kun rahakukkarooan heilutti.” Raha on maailman käynnissä pitäjänä ehkä keskeisin elementti. Kenestä tahansa olisi mukavaa, jos omistaisi reippaan varatilin. Elä-

mä saisi järjestyä vielä niin, että uusi auto voidaan hankkia varatiliin koskematta.

KAVALTAJAN SALAISUUDESTA kirjoittaa Josef Ratsinger. Hän oli muun muassa saksalainen uskonopin professori. Tätä aihetta hän käsittelee kirjassaan Jeesuksen viimeiset päivät. Laskiaissunnuntain tekstissä sanotaan, että profeettojen kirjoitukset Ihmisen pojasta toteutuvat. Jeesus annetaan pakanoiden käsiin ja Hän kuolee ristillä. Tätä varten Jumala syntyi ihmiseksi. Hän otti kantaakseen meidän tuomiomme. Mutta miksi tämän pitkän ja suuren historian toteutumisessa tarvittiin Juudasta ja hänen kovaa kohtaloaan. Tässä on kavaltajan salaisuus, eikä siihen ole vastausta.

ELÄMÄ YLIPÄÄTÄÄN on samanlaista. Monet vaiheet elämässä jäävät selittämättömiksi. Elämän epäoikeudenmukaisuus, sen joskus ylivoimaisen raskaat kuormat, sodat ja nälkähädät ovat tämänkin hetken tosiasioita. Mutta kaiken pimeyden jälkeen tulee kolmannen päivän kirkas aamu. Silloin kuolema on kukistettu ja voitto saatu. Historian keskeltä paljastuu Jumalan rakastavat isänkasvot. Tämän uskon merkiksi toivon kynttilät on hyvä jättää palamaan

Muistokirjoitus

**Karjalaisuuden vaalija
Toivo Hinkkanen on poissa**

Perjantaina maaliskuun 5. päivänä kuoli Kiikassa mv. **Toivo Tuomas Hinkkanen**. Hän oli syntynyt Vpl. Pyhäjärvellä 10.4.1927. Elämästään ja toimistaan hän itse on halunnut kertoa seuraavaa:

”Toisin, kuin ihmiset luulivat, vierastin eläissani itseni esillä pitämistä. Syntymäpäiviäni en juhlinut ja ”prenikat” yms. pysyivät kaapissa.”

Nyt, kun olen jo matkani päättänyt, haluan sallia poikkeuksen ja kertoa Teille, hyvät Vpl. Pyhäjärvi -lehden lukijat, kuolemani jälkeen julkaistavaksi jotain itsestäni ja elämäni tavoitteista.

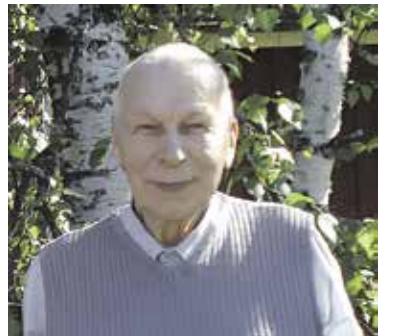
Juuret Larjavassa

Sain syntyä **Matti** ja **Hilja Hinkkasen** esikoisena ja varttua rippikouluikäni Vpl. Pyhäjärven Larjavan kylässä. Kaukaisin tiedossa oleva esi-isäni, **Lauri Hinkkanen** on kirjattu Larjavan asukkaaksi

vuonna 1741. Missä tämä Lauri on syntynyt ja mistä Larjavaan muuttanut, siitä ei ole löytynyt vielä pitävää tietoa. Mutta siitä asti sukuni on Larjavassa asunut, kokien myös lahjoitusmaa-ajan sorron ja turvattomuuden.

Turvallinen koti etelärinteessä kauniin Pyhäjärven rannalla (On vielä tätä kirjoittaessani pystysä, kuin myös isän syntymäkotina. Molemmat lähellä Musakan Lomarantaa.), oma hiekkaranta, makaisia mansikka- ja mustikkamaita kotini ympärillä, hyvät naapurit ja leikkiverit, kilometri kirkkoon ja vajaa 2 km kouluun. Käki kukkui siellä ja... Siinä lapsuuteni ulkoiset puutteet.

Mutta vuonna 1939 tähän rauhalliseen ja turvalliseen elämään ryntäsi tuli vakavia häiriöitä. Yh:n sekä talvi- ja jatkosodan aika opettivat pikkupojalle elämän karuutta ja vastuun kantoa. Tutuiksi tulivat härkävaunun, proomun ja maantien lisäksi Rantasalmen Voisalmi, Alavuden Sääskiniemi, Alajärven

Koskenvarsi, Pylkönmäki ja Kiikka.

Vuonna 1941 viljeltiin perikunnan pika-asutustilaa Kiikan Vehkakorvessa, käytiin jatkosodan aikana viljelemässä kotipeltoja Pyhäjärvellä ja vuoden 1944 syksystä asti asuin Vehkakorvessa samalla Ihalaisen perikunnan pika-asutustilalla.

Olin kuolemaani asti sydämeläni ja sielultani pyhäjärveläinen ja karjalainen – mutta myös vähähaaralainen, koska Kiikan Vähähaarassa olosuhteiden pakosta jouduin/sain elämäni miehuusvuodet ja vanhuuden ajan elää.

Opiskelu ja elämän arvot!

Ensimmäisen vuoden koulua kävin Inkisen pienessä kamarissa, silloin kun alakoulu Pyhäkylässä alkoi. Sitten jatkoin Pyhäkylän vanhalla koululla ja kun uusi, kaksikerroksinen tiili-

koulu valmistui, niin siinäkin ehdin käydä vähän aikaa. Opettajinani olivat *Mertta* ja *Eemil Korhonen* sekä kummitäti *Anni Jormakka*. Sitten talvisota vei v.1940 Alajärvelle Koskenvarren kouluun. Päästötodistuksen jatkokoulusta sain Kiikan Vähähaarassa. Kodin lisäksi perustaa elämälle antoivat pyhäkoulu, NKY:n poikakerho, Pyhäkylän koulun uskovat opettajat, talvikausi 1945-46 Jaakkiman Kristillisessä kansanopistossa Lemmin aliupseerikylässä (minun ”korkeakouluni”), nuorten peruskurssi 1948 Suomen Raamattuopistossa, Kokemäen Maamieskoulu 1949 ja toimiminen seurakuntanuorissa ja Vähähaaran nuorten omatoimisessa kerhossa.

Yhteiset asiat

Olin ns. osallistuva luonne jo lapsena. Kun aikuiset meidän tuvassa pitivät sonniosuuskunnan kokousta, me lapset pidimme tuvan nurkassa omaa kokoustamme.

Isän elämän seuraaminen vahvisti kiinnostusta yhteisiin asioihin ja perinteen arvostamiseen. Osallistuminen Kiikan kunnalliselämässä alkoi nuorisolautakunnasta, jatkuen eri lautakuntien ja johtokuntien kautta valtuuston jäseneksi ja tilintarkastajaksi. Mutta jättyäni pois valtuustosta jo ennen Keikyän ja Kiikan kuntaliitosta, vaikka sitä kannattinkin.

Seurakunnassa vapaaehtoistyön lisäksi sain toimia nuorisotyössä ja kirkkoneuvostossa sekä rovastikunnan nuorisotyössä ja hiippakuntakokouksissa. Järjestöelämästä kertyi runsaasti mieluisia kokemuksia. Olin mukana mm. Kiikan Karjalaisissa ja Satakunnan karjalaisseurapiirissä, Maalaisliitto/Keskustapuolueen eri tehtävissä, vpl. Pyhäjärvi-Säätiön ”juoksupoikana” ja hallituksessa, Kiikan Säästöpankin isännistössä, kylätoimintaan osallistuin Vähähaara-Seurassa eri tehtävissä, mm. ensimmäisenä puheenjohtajana ja vielä vanhoilla päivilläni saivat houkuteltua kylän EU-hankkeita hoitamaan, Pirkan Kylien johtokunnassa, Kyläasiain neuvottelukunnan työvaliokunnassa, Hinkkaset-sukuseurassa ensimmäisenä puheenjohtajana ja sukulehden toimituksessa, Äetsän Aikuisopiskelijoiden, Äetsän ja Vammalan seudun matkailuoppaissa, sekä monissa maatalouteen ja muihin harrastuksiin liittyvissä järjestöissä.

Miksi osallistuin?

Monien mielestä halusin mainetta ja kunniain itselleni. Varsinkin, kun vielä

iäkkäänäkin harrastin monenlaista. Mutta luulo ei aina ole tiedon väärä.

Halusin kyllä edistää ja viedä eteenpäin tärkeinä pitämiäni asioita niillä lahjoilla ja taidoilla, joita Taivaan Isä oli minulle antanut. Uskalsin myös lähestyä asian niin vaateissa viranomaisia lähellä ja kaukana. Tästä seurasi sitten se ikävä puoli, että joutui olemaan ”esillä”. Pyrin kuitenkin vähentämään esilläoloa, vaikka se asioiden tehokkaan hoidon takia ei aina ollut mahdollista. Kunnan ja seurakunnan elimiin kieltäydyin enää asettumasta ehdokkaaksi. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksessa halusin tehdä tilaa nuoremmille, mutta yllätys, yllätys hallintoneuvosto valitsi saman ikäisen tilalleni, tosin parin vuoden kuluttua asia korjautui kohdalleen, sukuseurassa ja monessa muussa yllätin myös eronpyynnölläni, kun halusin tehdä tilaa nuoremmille.

Kannatin tehtävien jaossa hajasijoitusta ja toimien kierrättämistä, enkä hyväksynyt mitään perintövirkoja. Siitä eivät esim. kaikki valtuustoverini hyvää tykänneet. Kokeumus on kuitenkin osoittanut, että on rajansa, minkä verran yksi ihminen ehtii järkevästi eri tehtäviin peirehtyä ja niitä kunnollisesti vuodesta toiseen hoitaa.

Tunnustus

Vuodesta 1952 sain tehdä yhdessä matkaa vaimoni, *Ainon, o.s. Simosen* kanssa. Meille syntyi kolme tervettä lasta ja lastenlapsiakin siunaantui ihan täysi tusina.

Omalta kohdaltani on kyllä nöyrästi todettava, että aktiivinen osallistuminen ja halu tunnollisesti hoitaa minulle uskottuja yhteisiä tehtäviä, kasasi kotiasioissa ja maatilan hoidossa vuosikymmenien ajan liikaa kuormaa vaimoni kannettavaksi.

Koti oli kuitenkin aina kunnossa ja lapsetkin tulivat hyvin hoidettua ja kasvatettua. Kiitos ahkeran, sisukkaana, paljon jaksaneen ja paljon anteeksiantaneen puolisoni ja lasteni.

Toivo Hinkkanen

tätä luettaessa jo ”edesmennyt”

Isä on kirjoittanut tämän muistikirjoitustekstin vuonna 2003. Sen jälkeen hänellä oli vielä monta toiminnallista vuotta. Isä ryhtyi ”kirjailijaksi”. Kaunisti vpl. Pyhäjärveä, osa 2, oli pitkälti isän työtämä ja Elämää edestakaisin -kirja kuvasi lhalaisen suvin tarinan kautta karjalaista historiaa. Lisäksi ukille tärkeitä lastenlastenlapsia syntyi iso joukko. Kahdeksastoista heistä syntyi muutama päivä hänen kuolemansa jälkeen. Lapset

Evakkoperheen kokemuksia

Tuomo Meskanen

Keväällä maaliskuuhuhtikuun vaihteessa 1944 jossain Keski-Suomen rajamailla, Järvenrannalla maalaistalossa eletään sodan viidettä pelon vuotta.

Talon asukkaat olivat vanhempi aviopari, kahden aikuisen lapsensa kanssa. Taloon on asutettu joulukuussa 1939 evakkoperhe, vanhin tytär 1936 s. Marjatta 1938 s. Matti 1939 s. Osmo. Ja johon on evakkoajana syntynyt 1941 Kunnar.

Talonväki askaroi päivän soittoa kuuluu suuren tuvan puolelta, tytär kutoo pelilavakangasta. Tytär ja veljensä laulavat usein isänsä kanssa harmonin ääressä, perhe on hyvin harras uskova.

Evakkoaiti yrittää parhaansa mukaan selvittää lastensa kanssa. Pieni huone on heidän käytössään, keittiö on yhteinen.

KEVÄT-TALVI 1944 oli leuto ja runsas luminen. Evakkoperheen pojat ovat suoja-säällä ulkona, kahdeksan ikäinen tytär katsoo tuvan ikkunasta poikien perään. Mitäpä muutakaan olisi ollut, pojat heittäivät lumipalloja puotirakennuksen seinään. Siinä menee hetkenä aikaa, sitten pojat katoavat rakennuksen taakse näkymättömiin. Tytär huutaa äidilleen, että poikia ei näy, saa kehotuksen mennä katsomaan. Ei ehdi tyttö kenkiä laittaa, kun pojat Matti 6v ja Osmo 5v juoksevat tupaan, hädissään saavat tuskin sanottua: Kunnar MENI KAIVOON!

Äidin hätä oli suuri mitä mihin meni kaivoon, vain nyyhkytys oli vastaus. Poikien äiti ja talon tytär juoksevat kaivolle, joka on puotirakennuksen takana savusaunan vieressä.

Isäntä on iäkäs mies, eikä ennää parhaassa kunnossa, hätäantyy kävelee tuvassa edes takaisin hokee.. ei tyhjin käsin.. joku neuvo pitää olla.. ei tyhjin käsin.

Isäntä muistaa, riihellä on uittokeksi, se pitää hakea. Riihelle talosta on satakunta metriä, syvissä hevoson askeleissa on vaikea

juosta, aikaa kuluu, mutta uittokeksi löytyy. Palatessa isäntä huomaa, että uittokeksin rautaosa on rikki, haka puuttuu. Keksin varren päässä on sepäntekeksi rautatuppi, jossa on työntöpiikki ja vetohaka. Se pitää jotenkin korjata.

Isäntä, sanotaan häntä vaikka Matiksi, kiiruhtaa riiheltä takaisin pihaan. Puotirakennuksen päässä on kärryväjä, sieltä löytyy vanhoja sepäntekeksiä suuria ja vääriä nauvoja, ne pitää oikoa. Kirves löytyy ja alas-suoin käännetyn reenjalaksen päällä kirveen hamaralla voi yrittää, nau-la kimpoaa vapisevista käsisistä useita kertoja. Sitten nau-la on saatava hakattua puuttuvan osan paikalle.

Kaivolla on väki aivan kauhuissaan, poika ollut kaivossa liian kauan. Kaivon kansi on lumipinnan alapuolella ja on jäinen nielu, jossa on aikuisenkin vaikea pysyä luisumatta kaivoon. Matti asettuu liukkaalle kaivoaukolle polvilleen voidakseen etsiä poikaa kaivosta.

Kaivoon syksytalven aikana korkean vesipinnan aikana jäänyt välikansi, se tekee etsinnästä entistäkin vaikeamman. Matti ilmoittaa jotain tuntuu, sarkahousunlahje näkyy, kyllä poika on kaivossa. Kovan yrityksen jälkeen Matti saa otetta ja nostaa naulan varassa poikaa, äitinsä ojentaa kättä ottaakseen vastaan. Voi kauhistuksen kauhistus poika putoaa takaisin kaivoon. NAULA irtosi. Kukaan ei enää odottanut pojan pelastuvan. Matti palaa kärryväjälle etsimään uutta naulaa, tytär tulee avuksi. Naula löytyy, oiotaan ja nyt naula hakataan puosaan ja sen läpi on kestävämpi kuin ensimmäinen.

Kaivolla itku jatkuu hiljaisena kohtalon hyväksyntänä, poika on kuollut. Etsintä kuitenkin jatkuu ja poika saadaan ylös. Tässä vaiheessa suojelusenkeli saapuu paikalle. Talon tytär on kansanopistossa oppinut tehohengityksen antamisen taidon ja aloittaa tomerasti elvytyksen.

Poika viedään viereisen savusaunan penkille, senajan ohjeiden mukaan puupalikka hampaiden väliin ja aloittaa käsistä ylös alas pumppaamaan.

Epätoivon ja toivon rajalla elvytys jatkuu. Poika on sininen ja eloton. Tytär näki elvyyttä antaessaan ilmakuuplan pojan suupestä ja toisenkin ja huudahtaa Kunnar elää. Ilmakuupla, toinen ja kolmas.

Kohta poika alkaa hengittää itse. Ihme on tapahtunut poika elää, nyt vain tuvan lämpöön nopeasti. Onnellinen ja kiitollinen

jono kulkee taloa kohti, pojan äiti kiireisin askelin ensimmäisenä.

Tuskin äiti on saanut lapsen kuiviin vaatteisiin, kun tuvan puolelta kuuluu harmoonin soitto, talon tytär isänsä kanssa aloittaa kiitosvirren.

Elämä palaa talossa senajan normaalkiksi, pelkoa ja ahdistusta riitti. Perheen äiti odotti syyskuussa viidettä lastaan syntyväksi, syksy tuli ja neljäs poika syntyi.

ISÄN SOTA KESTÄÄ jo viidettä vuottaan. Talvisodassa 100 päivää kranaattisateessa, Laatokan rannan Järisevän patterissa, joka päivä jatkuvassa tulesa. Oli yksi harvoista, joka selvisi hengissä alkuperäisestä miehistöstä.

Vanhempaan ikäluokkaan kuuluvana ei enää ole eturintamassa, vaan Viipurin kaupungissa lähetin tehtävissä; yhteystietojen hoitaminen, mm. sotilas-sairaalan ja laboratorion väliset näyttöjen kuljetus. Usein oli asiaa laboratorioon, koska tunsivat hänet ja olivat kuulleet häneltä, missä perhe oli evakossa.

Naiset kertoivat kuulleensa Yleisradion uutislähetyksessä kerrotun, että siellä on 2.5-vuotias poika ollut kaksi tuntia kaivossa ja selvinnyt hengissä. Eipä isä osannut ajatella eikä arvannut, että oma oli poikansa.

KEVÄÄN KULUESSA VIIPURISSA oli paljon suuremmat asiat ja ajat tulossa.

Kevät eteni, Viipuri piti jättää, sota sai loppuvaiheensa. Syksyyn tultaessa evakkoperheeseen syntyi viides lapsi, poika, Aulis. Isäkin kotiutettiin

marraskuun lopulla. Rannan viiden vuoden koettelemukset loppuivat vai alkoivatko vielä kovemmat.

Paluu perheen luokse kohtalo toi tullessaan uusia vastoinkäymisiä, isolla kuormalla ajaen. Pitäjän kirkonkylässä oli muutama tuttu, yksi heistä oli säilyttänyt hänen polkupyöräänsä, kirkolta oli 10 kilometrin matka evakkopaikkaan. Siinä tavatessa mies oli todennut: ”Simultako meni poika!” Mitä, kuoli poika? Vaan ei tiennyt, kuka heistä.

Huonokuntoista tietä kulku oli melkein kävelyä, siinä ehti moneen kertaan ”arpoa”, kuka heistä. Ehkä nuorin syyskuussa syntynyt ei ollut selvinnyt heikoissa olosuhteissa. Sekin selvisi kyllä perillä, ei ollut nuorin, vaan oli vanhin poika, 6-vuotias Matti.

Matti oli isäntä Matin kanssa mielellään navetalla kaverina. Illalla sieltä kullatessa nousi korkea kuume. Äitinsä soitti terveysasarelle, joka lupasi tulla aamulla poikaa katsomaan.

Polkupyörällä tuli ja sanoi tullessa poikaa katsomaan. Äidin tuntemukset tilanteesta ymmärtää, vastaus oli häneltä hieman katkera, ”Saathan sie mennä katsomaan, siel on tienvarres riie penkil”.

Pääsivät hekin omaan mökkiin asumaan, kohtalo seurasi mukana, kovana. Ei tämä tarina pääty yhtä hyvin kuin ensimmäinen osa.

Perheen äiti kuoli kahdeksannen lapsensa syntymyksen yhteydessä 1950. Sitä seuranneet vuodet eivät ole kerrottavissa, siihen ei ole sanoja, eikä tämä päivä niitä kaipaakaan.

Perhekuva, takana Raija Marjatta (synt. -36) ja Osmo (synt. -39). Isän Alvar Meskasen (synt. -12) sylissä Riitta (synt. -46) ja Hillikka (synt. -48). Oikealla Tuomo Aulis (synt. -44) ja Jorma Kunnar (synt. -41). Kuvasta puuttuu yhden kuukauden ikäinen Jarmo (synt. -50). Matti (synt. -38) kuoli marraskuussa 1944.

Kenttäpostia oppilailta opettajalleen

□ Riitta Hirvonen

Nyt vasta avasin vanhempieni *Mertta* ja *Emil Korhosen* sota-ajan kirjeiden laatikon: yli 200 kirjettä ja korttia. Olihan se aikamoinen aikamatka Suomen historiaan. Olisihan sen laatikon voinut aikaisemminkin avata, niin olisi saanut Pyhäkylän koulupiirin kirjaan isäni sota-ajan viestejä koululta.

Isäni Emil Korhonen suoritti Talvisotapalveluksensa Järisevän linnakkeella. Armeijan ohjeitten mukaan hänen kirjeensä 'kasarmilta' ovat varsin neutraaleja. Sai sen kuvan, että olivat aina vain levossa ja nukkuivat hyvin. Mutta näinhän ei ollut. Taistelutilanteista ei saanut kirjoittaa. Siitä piti sotasensuuri huolen.

Äitini ja sisarensa *Kerttu Rädyn* evakkomatkoista kirjoitin vuosi sitten tähän lehteen. He olivat Kertun anopin luona Jaakkiman Metsämiklissä marraskuusta 1939 maaliskuuhun 1940. Isä oli 'levossa' kirjoittanut oppilailleen kirjeen Alavudelle. Oppilaitten hänelle lähettämät kirjeet tulevat seuraavan lehteen. Tässä niitä kirjeitä, joita oppilaat Alavudelta ja Alajärveltä lähettivät äidille sekä pojille Juholle ja Kaleville Jaakkimaan.

Kyllä on liikuttavia ajatuksia yläkoululaisilta. Tämän päivän nuoren kielenkäyttö ja suhtautuminen opettajaan sekä opetukseen on aivan toisenlaista. On edelleen käsittämätöntä, miten hyvin myös lapset selvisivät, vaikka 80 vuotta sitten joutuivat ennalta arvaamattomiin olosuhteisiin.

Konttiainen 19/2 40.

Opettajani!

Armoa ja rauhaa Jumalassa!

Näillä sanoilla tervehdin Teitä, entinen Opettajani tänä rauhottomana aikana. Kiitos kirjeestänne, jolla muistitte meitä huonoja oppilaitanne. Minä ainakin omasta puolestani voin sanoa, että en ole elänyt niin kuin opettajani niin monta kertaa on neuvonut. On suurta että te siellä taistelujen keskellä ajatuksissanne seuraatte meitä täällä siirtolaisena ollessa. Täällä olemme kuin Israelin kansa korpi vaelluksen aikana.

Kun kerran rauhan kevät koittaa Suomen kohdalle, olisi suurta Jumalan armoa, että meillä olisi silloin rauha Jumalankin kanssa. Jumala meitä kaikkia auttakoon tämän kovan ajan yli, jolloin Herran käsi niin raskaana lepää maamme yllä.

Toivon Opettajalleni Jumalan siunausta!
Sylvy

Terveisiä äidiltä ja Hililtä, hän on tällä kertaa meidän luonamme lomalla. Osoite Alavus k.k Konttiainen

Kurejoella sunnuntaina 11/2-40

Hyvä opettaja!

Tervehdys täältä sotapaosta. Kun sain tietää osoitteenne niin en voinut olla kirjoittamatta teille. Sisareni kävi Alavudessa äskettäin. Sillä emme ole Alavudessa vaan täällä Alajärven Kurejoella. Jouduimme tänne siksi kun tulimme vasta eläinten kanssa ja Alavudelle ei enää sopinut. Te olitte kirjoittaneet Olavi Hanskille sinne Alavuteen ja sieltä siskoni sai tietää osoitteenne. Täällä Kurejoella on toisiakin tunnettuja kansakoulu-overeita. Muun muassa Heino Väkiparta, Maire Savolainen, Hilma Tomperi ja Eino Karvonen. Olen käynyt monta kertaa heidän luonansa. Minä toimitin heille Teidän osoitteenne. He lupasivat kirjoittaa teille myös.

Minun aikani on täällä kulunut hyvin. Ihmiset ovat oikein ystävällisiä meille ja näyttävät ymmärtävän meitä. Täällä täytyy harjoittaa ankaraa itsensä hillitsemistä. Mutta tällaisessa elämän koulussa ihminen oppii tuntemaan oikein elämän arvon. Minun on täytynyt tulla tänne heikompana etten ole voinut päästä puolustamaan maatani ryssä hyökkäyksiltä. Mutta koitan silti täyttää tehtäväni täällä kotirintamalla. Te istutte minuun koulussa palavan isänmaan rakkauden ja Jumalan pelvon. Nyt näytätte esimerkillänne mihin meidänkin pitäisi pyrkiä elämässämme. Suuri kiitos teille siitä. Kylläkin ainakin koitan käydä teidän esimerkinne mukaan. Pyydän saada anteeksi huolimattomuuteni koulu aikana. Tuotin teille monta kertaa paha mieltä. Nyt se asia on minulle vasta selvinnyt jälestäpäin. Silloin se tuntui koulun käynti vaikealta, kun piti olla koulun kurin alainen. Nyt jälestäpäin se tuntuu oikein hyvältä, ne opetukset, joita olen teiltä saanut. Nyt kaduttaa, että olisi pitänyt olla ahkerampi ja tunnollisempi siellä koulussa.

Olitte hyvä ja tunnollinen opettaja. Se täytyy tunnustaa. Nyt kun olette joutuneet täyttämään tehtäväänne isänmaan puolustuksessa. Tuntuu siltä, että en voi milloinkaan teitä unhoittaa vaikka sattuisitte kaatumankin. Uskon vakaasti, että Suomi ei voi joutua häviölle taistelussa oikeutensa puolesta. Ei nyt muuta kuin paljon terveisiä ja onnellista sodan loppumista.

Toivoo Teitä Rakkaudella muisteleva oppilaanne
Joonas Luukkanen.
Kirjoittakaa minulle joskus.
Osoite on: "Lapua as. Kurejoki J Hörin talo"

Alavus. 24/1 1940

Hyvä Opettajani!

Tervehdys täältä tuntemattomilta seuduilta. Olen saanut tietää teidän osoitteenne, kun opettaja Korhonen kirjoitti kaikille Pyhäkylän kansakoulun oppilaille yhteisen kirjeen ja siinä hän mainitsi teidän osoitteenne. Kyllähän se oli ikävää kun meidän täytyi muuttaa pois sieltä syntymäseuduilta ja tulla tänne tuntemattomille seuduille. Olen hyvin iloinen kun voin kirjoittaa entiselle opettajalleni. Minun on ollut hyvin ikävä opettajaa, Juhoa ja Kalevia, kun en ole saanut nähdä teitä moniin viikkoihin. Federley asuvat meidän kanssa samassa talossa. Olen nähnyt täällä useita koulutovereita. Olen koettanut rukoilla jumalaa isänmaan ja kaikkien sotilaiden puolesta, että loppuisi tämä sotamahdollisimman pian ja pääsisimme kotiseudulle jatkamaan koulutyötä. Kiitos kaikesta hyvästä opetuksesta jota olette antaneet kouluaikana. Jumalan siunausta ja hyvää vointia teille!
Terveisiä vain ja Näkemiin!

Entinen oppilaasi: Kerttu Lappalainen
Airilta Terveisiä

Alavudella 24/1 1940

Hyvä opettajani!

Tervehdys täältä kaukaa. Kirjoitan nyt vähän kun sain tietää osoitteenne. Me saimme opettaja Korhosen kirjeen. Siinä oli teidän osoite. Me vastasimme opettajalle siihen kirjeeseen. Se oli niin kaunis kirje, että itkussa silmin me saimme lukea sen. Täällä on niin ikävä kun ei saa käydä koulua. Joka aamu muistuu koulu mieleen. Olen muistanut Juhoa monta kertaa. Täällä on ikävä kaikkia tuttaviamme. Mutta toivotaan, että sota loppuisi mahdollisimman pian ja pääsisimme taas sinne kotiseuduille. Me lähdimme kotoa ensimmäisenä adventtisunnuntaina. Jumalan käsi johdatti meitä ja me tulimme matkamme onnellisesti. Toivotaan että saamme nähdä toisemme. Tuhannet kiitokseni hyvästä opetuksestasi hyvä Opettaja. Minä olen ollut terve. Olen muistanut rukoilla isänmaani ja isänmaamme puolustajien puolesta. Paljon terveisiä ja Jumalan siunausta teille. Ikävöiden Maija Federley.
Osoite Alavus Rantatöysä Pohjalan talo

Juho kiltti

Muistaa Maijaa joka on täällä kaukana Juhosta. Voi hyvin ja ole kiltti. Maijalla on täällä hyvä olla mutta on vähän ikävä. Älä ikävöi isää, ww isä on puolustamassa Juhon kotia ja koko Suomea. On olemassa Ystävä joka auttaa Juhoa ja Kaleviakin. Jumalan avulla näkemiin. Hän siunatkoon sinua ja veljeäsi. Tervehtien Maija F.

Hyvä Opettajamme!

Tervehdykseni täältä koululta, me olemme täällä kaikki yhdessä, isäkin on meidän luonamme hän on vähän sairas. On vähän ikävää kun ei ole muita koulutovereita lähellä kuin Helga ja Saimi. Täällä on niin karua seutua täällä pohjanmaalla, en tiedä olisikohan tänäkään seudun nähnyt jos ei olisi sota kohdannut suomeamme. Muistan sen kultaisen kodin joka täytyi jättää ja lähteä pois sieltä rakkaasta kotiseudusta. Jumala on nähnyt hyväksi tämän tapahtua meille kaikille niin pahoille kuin hyvilllekkin. Nyt lopetan tämän kirjoittamisen.

Terveisiä Hilja

Rantatöysä 13/2 1940

Rakas opettaja

Kiitos kirjeestä jonka sain ilolla vastaan ottaa jota jo niin odotinkin. Onko opettaja ollu terveenä ja voinu hyvin. Ajattelin vähän kirjoittaa teille kun täällä on niin ikävä vaikka onkin meillä suset. Äiti osti meille, täällä on hyvin jyrkkiä mäkiä. Täällä on hyvin kylmä ilman ala. Niin ettei oikein tarkene olla joka päivä mutta tänään on hyvin suotuista ilma. Nyt on jo ilta ja olemme tulleet mäestä. Ja toiset on alkaneet tehdä käsitöitä ja on tullu hiljaisuus. Minä olen ollu terveenä ja voinu hyvin jota samaa toivon opettajallekin. Onko Juho ja Kalevi ollu terveenä ja heidän Äiti. Minä ajattelin kirjoittaa heille myös vähän. Meitä on tässä paikassa kuusi perhettä. Tämä on rukoushuone. Tässä ei ole muuta uunia kuin kamina. Ajattelin nyt jatkaa sitten toisten kun on enemmän aikaa. Nyt on jo nukkumisen aika.

Lämpöin tervehdys teille.
Irma Varis
Osoite on: Alavus, Rantatöysäkylä

Kurejoella 12/2 1940

Opettaja hyvä!

Tervehdykseni täältä Pohjanmaalta.

Miten opettaja voi? Minä olen voinut hyvin. Aika kuluu täällä vähän hitaanlaisesti, mutta ainahan sitä mennään päivästä toiseen. Minä olenkin ollut jo täällä kolmatta kuukautta. Ei tänne kyllä kuulu tykkien jyskettä niin kuin sinne kuulu. Kyllä täälläkin niitä lintuja lentää mutta onneksi ne eivät ole Molotovin palveluksessa, sillä ne ovat omia koneita. Minä olen täällä Alajärvellä Kurejoen kylässä. Tässä lähellä on paljon tunnettuja muun muassa Joonas Luukkanen on parin kilometrin päässä tästä talosta. Onnea ja menestystä opettajalle siellä rintamalla.

Paljon terveisiä
Toivoo
Henri Päiväläinen

Kiitos Riitalle kirjeaarteiden julkaisemisesta! Toivon kirjeiden ilahduttavan lukijoi-tamme ja jälkipolvien saavan niistä vinkkiä suvun evakko-taipaleen kulusta. Asutus-talothan ovat voineet jäädä kirjaamatta ylös. Seuraavissa numeroissa lisää Korhosten kenttäpostia. t. Tea

Evakkomuistoja 1940 Alavudelta

KUVA MUSEOVARASTO/KANSATIETEEN KUVAKOKOELMA, SAMULI PAULAHARJUN KOKOELMA

□ Esko Pohjolainen
Tarinakivillä -kyläkirja

Pyhäjärveläiset sijoitettiin talvisodan aikana Etelä-Pohjanmaalla Alavudelle ja sen lähikuntiin. Jakokunnan kylien väki hajautui Alavudella Jokisivun, Sampsalamin ja Sulkavan kylien taloihin.

Evakkoelämään sopeutuminen ja niihin oloihin asettuminen oli vanhemmalta väestöllä erittäin tuskallista. Mieltä jäyti raskas koti-ikävä ja kaiken menettäminen. Tätä kaikkea korosti vielä ankara pakkastalvi, jolloin olosuhteet olivat senkin vuoksi tavallista ankeammat.

LAPSET SOPEUTUIVAT uusiin oloihin paremmin kuin aikuiset. Kun elettiin helmikuun kirkkaita päiviä, eikä koulutkaan olleet alkaneet, löysivät lapset kaikenlaisia leikkejä, joissa tutustuivat toisiinsa ja ympäristöönsä. Lapsia kertyi kymmenittäin yhteiseen joukkoon ja siksi monenlaiset ryhmäleikit onnistuivat hyvin. Päivisin aika kului napakelkan pyörittämisessä järven jäällä, suksimäessä sorakuoppien reunoilla sekä piilosleikeissä rakennusten nurkilla.

Näiltä ajoilta on jäänyt mieleeni kaksi kovaa kokemusta, joista toinen sattui itselleni. Vaikka sotatalvena öisin oli kovia pakkaa, keskipäivän tienoilla oli aurinkoista ja siedettäviä leikki-ilmoja. Olimme eräänä päivänä kokoontuneet jälleen järven jäälle napakelkan pyörittämiseen. Lapsijoukko oli suuri ja leikkijöitä vähän joka talosta. Pitkän riu'un päähän oli sidottu kevytrakenteinen lasten kelkka. Kelkka kulki kevyesti ja vauhti oli kovaa, kun pyörittäjiä oli paljon. Kierrosnopeus oli suuri ja jos kelkassa istuja ei osannut oikein kallistua, saattoi nopeasti lentää kauas hankeen, jotta lumi pölyisi.

Kun elettiin sodan aikaa, mekin kehitimme napakelkan pyörittämisen sotaiseksi. Kaksi vanhinta poikaa ryhtyi pyörittäjäksi, jolloin tyhjä keikka kovassa pyörityksessä nousi välillä ilmaan ja teki syöksyjä ylös ja alas kuin lentokone. Kelkkaan eli lentokoneeseen yrittivät toiset ulkopuolelta saada kepeillä osumia. Leikki oli hyvin mielenkiintoinen ja jännittäväkin, kun osasi tarkasti ja nopeasti sivaltaa vinhaa vauhtia kiitävää kelkkaa.

Kesken leikin sattui harmillinen onnettomuus. *Kohon Taisto* horjahti lentokoneen reitille. Kelkan poikkirauta iskeytyi Taiston suun kohdalle. Kelkan kovan vauhdin voimasta hän pyöri muutaman kerran ympäri kunnes tuupertui lumeen.

Koko lapsijoukko hiljeni äkkiä ja jähmettyi paikalleen. Suurin osa lapsista lähti kotiin taakseen katsomatta. Taistoa lähettiin viemään evakkotaloa kohti ja verta valui vaatteille ja lumi punersi. Viesti tapahtuneesta oli jo kiirinyt aikuisväen tietoon ja heitä tuli jo matkalla vastaan.

Veren vuoto Taiston suusta alkoi vähentyä, jolloin voitiin todeta hampaita irronneen ja väänntyneen sekä ruhjeita olevan suun

Napakelkan pyörittystä joen jäällä Kurikassa talvella 1941.

seudulla. Evakkotalon hevonen valjastettiin nopeasti reeniin eteen ja Taistoa lähettiin viemään vällyihin peitettyyn kirkonkylään lääkäriin. Siellä todettiin, että leukaluut ovat säilyneet ehjinä, samoin ulkumuoto, mutta hampaat vähenivät. Onneksi kotirintaman ilmataistelusta selvittiin haavoittumisella!

KAKSI VIIKKOA EDELLISEN tapauksen jälkeen lähdin veljeni Topin kanssa serkkujamme tapaamaan heidän evakkotaloonsa. He asuivat kolmen kilometrin päässä, Pikku-Soinin talossa. Isoisämme Myllär-Topi asui heidän luonaan. Hän oli vielä tomera mies, vaikka kädet jo melkoisesti vapisivatkin. Oli kuulakkaan kirkas talvipäivä ja keskipäivällä olikin miellyttävä ulkoiluilma. Talon pihalla leikittiin karttu-peliä ja lapsia oli paljonlaisesti – kuin koulupihalla.

Äkkiä alkoi taivaalta kuulua vihollisen lentokoneiden ääniä. Äänit voimistuvat, vaikka koneet lentävät korkealla. Niitä on paljon. Venäläinen pommikone laivue on raskaassa lastissa matkalla Vaasaan. Silloin minulla välähti! Huomasin pihassa pienen kyläsepan tekemän potkukelkan, jonka jalasten päissä oli pienet pallomaiset koristeet. Käänsin kelkan nopeasti alassuun lumikasan päälle, jolloin kelkan jalakset sojottivat ylöspäin lentokoneiden suuntaan kuin oikeat ilmatorjuntakonekiväärin piiput. Kovalla äänellä alettiin huutaa ta ta ta taaa... ta ta ta taaa... ja niin tulisarjat virittivät sotaista tunnelmaa joukkoon, vaikka itse lentokoneet olivat jo kadonneet näköpiiristä ja äänetkin tauonneet.

Vaikka viholliskoneet olivat jo näkymättömissä, leikkiä jatkettiin komennossani. Minä ammuin konekiväärillä ja toiset matkivat sen ääntä. Keikan jalakset sojottivat uhmaavasti kohti taivasta. Jostain syystä lähdin juoksemaan kelkan eli konekiväärin ympäri ja liukastuin. Kaaduin ja kelkan pallomainen jalaksen pää tunkeutui silmäni. Siinä samassa olin polvillani maassa ja kelkan jalas roikkuu silmässäni.

Kaikki tapahtui yllättävän nopeasti, ettei tapahtunutta ehtinyt

kunnolla tajutakaan. Pian tuli joku aikuinen ihminen paikalle. Ensin luultiin, että kylmä rauta on tarttunut kiinni silmäluomeeni. Joku haki lämmintä vettä, jolla valettiin silmän aluetta. Rauta ei irronnutkaan, mutta vaatteeni jäätyivät polvitaipeesta kiinni lumeen.

Sitten jotkut ihmiset lähtivät hälyttämään lääkäriä paikalle. Tiedettiin toki, että lääkärin tulo syrjäkylään kestäisi kauan, sillä olihan kirkonkylään matkaa 15 kilometriä ja siitä neljä kilometriä hevostietä. Mutta eihän muutaakaan voitu tehdä, kun minä olin polvillani kelkan vieressä talvipäivänä ja kelkan jalas silmässäni, josta jalasta ei voinut irrottaa pois tavallisin keinoin. Muistan, miten isoisäni Topias vapisevin sormin tarttui jalakseen ja miten hirveästi se koski, kun jalas väräsi hänen käsissään.

Aikuisten joukko ympärilläni suureni jatkuvasti ja pian oli koko kylän väki talon pihalla ja ihmismuurin vierelläni. Joukosta joku ehdotti, että kannetaan poika kelkan kanssa pirttiin, sillä lääkärin tulo saattaa kestää hyvinkin kauan. Joku ehdotti, että katkaistaan kelkan jalas poikki, että saadaan poika irti kelkasta. Kun mihinkään ehdotettuihin toimiin ei uskallettu ryhtyä, koetettiin oloani maassa jotenkin lieventää. Sain polvieni alle pehmusteita ja täkin hartioileni, kun kylmyys alkoi puistatella vartaloani.

KUNNANLÄÄKÄRI OLI SAANUT tapaturmasta tiedon. Hänen vastaanottohuoneessa oli kuitenkin suunnattoman pitkä potilasjono, että hänen lähtemisensä sivukylälle oli tuiki mahdotonta. Mutta sattuihin niin ihmeellisesti, että hänen lääkäriaviomiehensä oli juuri puoli tuntia ennen tapaturmailmoitusta tullut rintamalta lomalle ja hän lupasi lähteä päästämään poikaa pinteestä. Lääkäri sai kyydin osuuskaupan kuorma-autossa, kun tavarat saivat purettua kaupan varastoon. Yksi hevosmies sitten odotteli maantien varrella, josta lääkäri sai rekikyydin paikalle. Aikaa oli tapahtumahetkestä kulunut kolme tuntia.

Sotilaslääkäri tuli paikalle ja avasi laukkunsa. Pienellä kauhannuotoisella lusikalla hän suojausi silmämunaa ja sai siten irrotettua kelkan jalakseen pallomaisesta pään silmän alaluomen ontelosta, jonne jalas oli painautunut. Tunsin valtavaa helpotusta, kun pääsin satimesta irti. Toisaalta, olin myös kolmen tunnin aikana kohmettunut niin, että jalat eivät kantaneet. Minut kannettiin pirttiin, jossa silmä sidottiin ja sain rauhoittavaa lääkettä ja kuumaa juotavaa. Lääkäri kehoitti tulemaan kolmen päivän kuluttua vastaanotolle, sillä hänen lomansa päättyisi silloin ja hän haluaisi nähdä, niitä silmälle on tapahtunut.

Menimme äidin kanssa vastaanotolle ja päästyämme lääkärin huoneeseen, olivat molemmat lääkärit paikalla silmäni tarkastamassa. Silmäni oli kuitenkin niin turvoksissa, että en pystynyt sitä avaamaan. Lääkäri pyysi minua katsomaan katossa olevaa lamppua, kun silmäluomea aukaistiin. Valon osuessa silmään, se reagoi. Tämän todettuaan lääkäri rauhoitteli minua sanomalla, että kyllä siitä vielä silmä tulee, kun odottelet rauhassa sen paranemista. Silmään jäi näköennalleen, vaikka tapaturmasta jäi alaluomeen pysyvä ruhje. Vaikka tilan-ne kotirintamalla oli tässäkin tapauksessa vaikea, siitä selvittiin ensiavulla lääkärin hoidolla.

TUOSTA TAPAHTUMASTA oli jo kulunut kolme vuosikymmentä. Tätiini *Helmi Pärssinen* oli terveyskylpylämatkalla Jugoslaviassa. Samaan matkaseurueeseen kuului Alavuden kunnanlääkäriksi esittäytynyt rouvaihminen. Tätiini olikin alkanut kysellä mainitulta lääkäriltä, että sattuuko hän muistamaan sellaista tapausta kuin »potkukelkan jalas pojan silmässä.» Lääkärirouva oli ker-tonut tädilleni hyvin muistavansa tapauksen, johon avun antoi hänen lomalle saapunut lääkäriaviomiehensä. Kun matkaseurueeseen kuulunut naislääkäri oli saanut tietää, että matkakumppani on samaisen pojan täti, hän oli hyvin innokas tietämään, miten pojan silmä aikanaan ter-

PITÄJÄ-PÄHKINÄ

Ossaat sie arvailla?

Nyt Siu pitäs vastailla maantietoo liittyvii kysymyksiie. Täs on hyvä konsti oppii Pyhäjärvee ja Kannakse liittyvii asjoi. Jos et Sie tiije, nii yritä ainakii arvailla. Kannakse kartta voip olla hyvä apulaine, jos tahot varmistella arvuuttelemissii.

1 Mikä seuraavista ei ollut Vpl. Pyhäjärven rajanaapuripitäjä
a) Sakkola
b) Räisälä
c) Rautu

2 Mikä oli pinta-alaltaan suurin seuraavista kunnista
a) Sakkola
b) Räisälä
c) Pyhäjärvi

3 Oliko ennen sotia Suomessa Pyhäjärvi-nimisiä pitäjiä
a) Kolme
b) Neljä
c) Viisi

4 Konevitsan luostarin perustamisvuosi oli
a) 1293
b) 1393
c) 1193

5 Pyhäjärven rannalla oli paljon kyliä. Montako?
a) 12
b) 15
c) 18

6 Montako Pyhäjärven kylää oli Laatokan rannalla?
a) 5
b) 6
c) 7

7 Pyhäjärven kirkolta etäisyys Pietariin (vuodesta 1924 Leningrad) oli noin
a) 90 km
b) 110 km
c) 130 km

8 Pyhäjärven kirkolta etäisyys Käkisalmeen oli noin
a) 20 km
b) 30 km
c) 40 km

9 Pyhäjärven toiseksi suurin järvi oli
a) Yläjärvi
b) Kiimajärvi
c) Kuoppalampi

10 Pyhäjärven pitäjän maapinta-ala vuonna 1939 oli neliökilometreinä
a) 522
b) 422
c) 322 (vast. s.12)

vehtyi. Tätiini oli vastannut, että sillä silmällä on tähdätty tarkasti, koska mies on ampunut toistakymmentä hirveäkin.

Tarinakivillä, Vpl Pyhäjärvi, Kalamajan, Montruan, Pöhlön kylät ja asuinseutu, toim. Heimo Pohjalainen, Pieksämäki 1997

Talvisodan päättymisen muistopäivänä

KUVA [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=DBLQILVGGKI](https://www.youtube.com/watch?v=DBLQILVGGKI)

Mikkelin hiippakunnan piispa Seppo Häkkinen saarnasi sanajumalanpalveluksessa 14.3.2021 Mikkelin tuomiokirkossa.

Mikkelin hiippakunnan piispa Seppo Häkkinen toivoi 14.3. ekumeenisen sanajumalanpalveluksen saarnassaan esille talvisodan päättymisen ja karjalaisten kothaloon liittyvät lasimaalaukset Mikkelin tuomiokirkossa.

Sanajumalanpalveluksessa liturgina toimi tuomiorovasti **Arja Huuskonen** ja avustavana pappina **Mari Parkkinen**. Tekstilukijat olivat Karjalan Liiton puheenjohtaja **Outi Örn** ja Maavoimien komentaja, kenraaliluutnantti **Petri Hulkko**. Esirukouksessa avustivat Karjalan Liiton toiminnanjohtaja **Pertti Hakanen** ja Saimaan ortodoksisen seurakunnan isä **Mikko Mentu**.

Kantoreina toimivat **Jukka Stenlund**, **Mirja Husso** ja **Päivi Karjalainen**.

Seppeleenlasku Mikkelin Pitäjänkirkon hautausmaalla suoritettiin perjantaina 12.3. Komentaja, kenraaliluutnantti **Petri Hulkko** puhui tilaisuudessa.

Komentaja **Hulkon** puheen ja piispa **Häkkisen**

saarnan voi Kuunnella Karjalan Liiton kotisivustolta löytyvästä videolinkistä. Saarna on luettavissa kokonaisuudessaan liiton sivustolla:

Jeesus sanoi: "Minä olen elämän leipä. Teidän isänne söivät autiomaassa mannaa, ja silti he ovat kuolleet. Mutta tämä leipä tulee taivaasta, ja se, joka tätä syö, ei kuole. Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Leipä, jonka minä annan, on minun ruumiini. Minä annan sen, että maailma saisi elää."

Tästä sukeutui kiivas väittely juutalaisten kesken. He kysyivät toisiltaan: "Kuinka tuo mies voisi antaa ruumiinsa meidän syötäväksemme?" Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti: ellette te syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertaan, teillä ei ole elämää. Mutta sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä, ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet. Minun lihani on todellinen ruoka, minun vereni on

todellinen juoma. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä. Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö. Tämä on se leipä, joka on tullut alas taivaasta. Se on toisenlaisia kuin se ruoka, jota teidän isänne söivät: he ovat kuolleet, mutta se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti." (Joh. 6:48-58).

"Koitti sitten kohtalokas maaliskuun 13. päivä, jolloin rauhanehdot meille radiossa saneltiin, ja niiden mukana murhesanoma Karjalan menetyksestä. Oudosti se kouristi sydäntä, kun sanottiin, että koti ja koko kotiseutu oli jätettävä ja lähdettävä mieron-tielle. Sinä päivänä itkettiin kautta Karjalan." Näin kirjoitti talvisodan päättymisestä Sortavalan kaupunkiseurakunnan kirkkoherra **Oskari Kanervo**. Mikkelin hiippakunnan tuomiokapitulin arkistoon on koottu kirkkoherrojen kuvauksia siirtoseurakuntien kohtaloista sotavuosilta. Niitä on paitsi mielenkiintoista myös koskettavaa lukea.

Uudenkirkon kirkkoherra **Eevertti Pärnänen** kertoi, kuinka tieto talvisodan päättymisestä tuli seurojen keskelle. "Raskain päivä evakoille oli maaliskuun 13, jolloin tuli tietoon Moskovan rauhan raskaat ehdot, tieto rakkaan Karjalan menettämisestä. Kiikan kirkonkylän kansakoululla oli seuroihin kokoontunut sadottain uusikirkkolaisia ja kanneljärveläisiä. Eipä siinä osattu paljon muuta kuin itkeä ja huutaa Herran puoleen."

TALVISODASSA SUOMI TAISTELI olemassaolostaan. Sodan tuhot ja menetykset olivat

suuria. Erityisesti karjalaiset joutuivat kärsimään sodan seurauksista. Mutta myös koko kansa kohtasi sodan kirot ja kauhut. Mikkelin tuomiokirkon kuorin oikeanpuoleisessa lasimaalauksessa Mikkelin kaupungin vaakuna on ympäröity liekein. Se viittaa tämän paikkakunnan pommituksiin, joista pahimmat olivat tammikuun viidentenä ja maaliskuun viidentenä päivänä. Henkilötappiot ja aineelliset vahingot olivat Mikkelissä raskaita.

Talvisodan kulkuun ja tapahtumiin perehtyessä ja evakoiden elämänvaiheisiin tutustuessa nyky-suomalaisen ei voi kuin ihmetellä, miten kansamme jaksoi ja selviytyi. Talvisodan henki ja edeltävien sukupolvien elämänarvot ovat yhä vaalimisen veroisia asioita. Karjalan Liitto huolehtii tärkeästä perinteestä, kun se vuosittain järjestää talvisodan päättymisen muistotilaisuuden. Tänäkin muistamme kiitollisina sankarivainajia ja veteraanisukupolvien työtä ja taistelua isänmaamme puolesta.

Mikkelin tuomiokirkon kuorin vasemmanpuoleinen lasimaalaus liittyy luovutettuun Karjalaan ja luterilaisen hiippakunnan historiaan. Karjalan ja Viipurin vaakunat sekä **Mikael Agricolan** ja **Paavali Juustenin** kuvat ovat tästä selkein merkkein. Lasimaalauksessa on kuitenkin kuvattuna myös kolmas kirkollinen vaikuttaja. Samalla se kertoo siitä, mistä karjalaiset ammensivat voimaa raskaina sotavuosina.

Maalauksen alaosaan on kuvattu kukko, jolla on lehti suussa. Tässä on viite Itä-Suomen rukoilevaisuuden keskushahmoon **Henrik Renqvistiin**. Hän oli alun perin nimeltään **Heikki Kukkonen**. Hän muutti nimensä Renqvistiksi, koska halusi olla "puhdas oksa" uskon viinipuussa. Siksi lasimaalauksessa häneen viittaa kukko, jolla on lehti suussa.

Toinen viite Renqvistiin ja Itä-Suomen rukoilevaisuuden hengellisiin painotuksiin on ristin juurella rukoukseen liitetyt kädet. Punainen kirkko on Sortavalan luterilainen kirkko, jossa Renqvist palveli kappalaisena 1800-luvun puolivälissä. Kirkko tuhoutui talvisodan lentopommituksessa helmikuun 2. päivänä 1940. Ihmiset kuolivat, kuinka kirkon urut soivat tulipalon aiheuttaman ilmanpaineen seurauksena.

Talvisodan vaikeina aikoina kansaa kehoitettiin rukoilemaan. Rukous merkitsi luottamusta

meitä ihmisiä suurempaan ja vahvempaan Luojaan. Niin ortodoksisessa kuin luterilaisessa uskontulokinnassa rukouksella on keskeinen merkitys. Erityisesti vaikeina aikoina ja hädän hetkellä rukous on voimanlähde. Tietoisuus elävästä Jumalasta, joka kuulee ja tietää omiensa ahdingon, rohkaisee ja antaa voimaa. Hän antaa sen avun, jonka tietää meidän tarvitsevan. Luterilaisen kirkon Katekismuksen mukaan "Jumala itse kehottaa meitä rukoilemaan hädässä ja luottamaan hänen apuunsa."

Palaan vielä vasemmanpuoleiseen lasimaalauksen. Sen alaosaan, kaiken perustana, on teksti: "Jumalan sana pysyy". Rukouksen lisäksi Jumalan sanan kehoitukset ja lupaukset ovat voimanlähde ja toivon tuoja ahdistuksissa ja huolissa. Luovutetun alueen seurakuntien kirkkoherrojen kertomuksia luessa korostuu se, että hajallaan olevat Karjalan evakot kokoontuivat sata-määrin jumalanpalveluksiin ja seuroihin. Ihmisillä oli hengellinen nälkä. Ihmisillä oli tarve kokoontua yhteen, sillä Jumalan sana antoi voimaa. Se lohdutti murheissa ja menetyksissä. Se antoi toivoa silloinkin, kun kaikki näytti menetetiltä ja tuhotulta. Se toi yhteenkuuluvuuden henkeä ja tahtoa auttaa toinen toistaan.

TÄMÄN PÄIVÄN EVANKELIUMISSA Jeesus sanoi: "Minä olen elämän leipä." Jeesus puhuu hyvin suoraan: "Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti."

Elämän leipä on Jumalalta tuleva sielun ruoka. Ilman elämän leipää ihmisen sielua jäytää tappava nälkä. Nykyaikana tämä nälkä on tullut aiempaa kovemmaksi. Tämä johtuu siitä, että länsimaissa uskon viinipuussa. Siksi lasimaalauksessa häneen viittaa kukko, jolla on lehti suussa.

Elämän syvimmistä ulottuvuuksista ei kuitenkaan voi puhua ilman Jumalaa. Ihminen ei riitä itse itsensä mitaksi ja elämän hallitsijaksi. Sodan ja kulkutaudit osoittavat sen konkreettisesti. Ihminen tarvitsee itseään suurempaa. Hän turvautuu aina johonkin

voimakkaaseen, hän etsii aina suojaa ja merkitystä elämälleen. Näin tapahtui talvisodan aikana. Näin tapahtuu tartuntatauti-epidemian keskellä.

Me kristityt etsimme ja haemme turvaa, suojaa ja merkitystä Jumalalta. Tunustamme, että elämämme on Jumalan lahja. Tunnistamme, että ihmisen on luotu jumalakaipuu. Hän etsii elämän leipää, ravintoa sielulle. Jeesus Kristus voi täyttää syvimmän kaipuun. Hän on ainut leipä, jonka varassa jaksan elämässä, sen kaikissa vaiheissa ja jopa kuolemassa. Muut leivät ovat vain korviketta, kaikkea muuta kuin leipää, vaikka ovatkin sellaista olevinaan. Jeesus on Pelastajamme ja Vapauttajamme, eikä ainoastaan meidän vaan koko maailman ja kaikkien ihmisten. Tässä on evankeliumin sanoman ydin ja keskus.

TALVISODAN PÄÄTTYMISESTÄ on kulunut 81 vuotta. Vuosi sitten Mikkelissä piti viettä Karjalan Liiton hengellisiä päiviä ja talvisodan päättymisen 80-vuotismuistotilaisuutta. Ne peruttiin päivää aikaisemmin koronapandemian takia ja siirrettiin tähän vuoteen. Nyt on jouduttu tekemään samalla tavalla. Kuka olisi silloin arvannut, että nyt olemme eläneet vuoden koronapandemian keskellä?

"Jaksaminen on nyt koetuksella ennennäkemättömällä tavalla", uutisoi Helsingin Sanomat (12.3.2021). Kirjoituksen mukaan tämän hetken tunnelmia kuvaavat väsyneisyys, huoli, turhautuminen, alivireys, alistuminen ja toivottomuus. Henkisen tuen ja hoidon tarve ovat kasvaneet yhteiskunnassamme. Jaksamista koetellaan, epävarmuus kuluttaa, suunnitelmien ja ohjeiden jatkuva muuttuminen syö voimavaroja.

Mistä saamme voimaa? Miten säilytämme rohkeuden? Mistä löydämme toivon? Talvisodan sukupolvien opetus on edelleen hyvä ohje. Meitä edeltäneet ihmiset ovat joutuneet kohtaamaan hätää, ahdistuksia ja avuttomuutta. He ovat eläneet läpi vaikeuksia, joiden kestosta ei ollut tietoa.

He jaksivat, kun turvautuivat rukouksessa Jumalaan. He kestivät, kun luottivat Jumalan sanan lupauksiin. He selvisivät, kun ketään ei jätetty yksin, vaan autettiin toinen toistaan. Näillä eväillä mekin jaksamme.

Lähde: Karjalan Liitto

Linkki videoon: www.youtube.com/watch?v=DBLQILVGGKI

Vasemmalta Karjalan Liiton liittohallituksen jäsen **Heikki Koljonen** ja toiminnanjohtaja **Pertti Hakanen**, Maavoimien komentaja, kenraaliluutnantti **Petri Hulkko**, Karjalan Liiton puheenjohtaja **Outi Örn**, piispa **Seppo Häkkinen**, pastori **Mari Parkkinen**, tuomiorovasti **Arja Huuskonen** ja Saimaan ortodoksisen seurakunnan isä **Mikko Mentu**.

Otteita kotiloistani Kostermaassa

□ Anni Toiviainen-Hautamäen muisteloita

Isäni oli 1930-luvun puolivälin paikkeilla rakentanut meille uuden talon. Koti oli tilava ja mukava asua. Enää ei meitä lapsia kehoitettu pitämään sisätiloissa sukkaa jalassa, kuten vanhan talon aikana pakkaspäivinä. Lämmintä riitti. Perheeseen kuului yli kymmenen henkeä ja he kuuluivat kolmeen eri sukupolveen. Maalaistalossa tuona aikana oli selvä työnjako, joten jokainen ikäpolvi ja yksilö tiesi, mitä häneltä odotettiin.

Isovanhemmat äijä ja mummo

Äijäni *Jaakko Maununpoika Toivianen* oli selvästi isäntä talossa. Hän oli pitkään toiminut lautamiehenä ja hänelle oli myönnetty herastuomarin arvo. Luonteeltaan hän kuitenkin oli kaikkea muuta kuin valmis ketään tuomitsemaan. Tuskini kenellekään hän koskaan oli sanonut pahaa sanaa. Toki hän aikanaan kävi peltotöissä ja teki muitakin miesten töitä, mutta minulle on erityisesti jäänyt mieleen, että hän hoiteli perheen raha-asiat ja suoritti näyttävästi kauppareissut. Hevonen valjastettiin aina ajokärkyjen eteen ja siitä vain kaupalle kahden kilometrin päähän. Polkupyörää tämän ikäpolven ihmiset eivät vielä käyttäneet.

Tärkeimmät ostokset olivat varmaankin sokeri ja suola sekä kahvi ja tee. Myös hiiva kuului tähän sarjaan. Kaikki leipomiseen tarvittavat jauhot saatiin oman pellon viljoista. Mutta meitä lapsia äijä aina muisti. Kun kamarin pöytälaatikon karamellipussi osoitti vajautuneen, äijä hoiti asian kaupassa kuntoon. Hänellä oli tapana kutsua kaikki lapset kerralla kamariinsa saamaan namusia. Ensimmäinen kutsu riitti ja suut naurussa me kilvan riensimme äijän perässä. Ja siellähän sitä tuli, milloin yksi, milloin kaksi "pompollia".

Mummoni *Katri o.s. Naskali* oli emäntä, jonka varmaankaan ei tarvinnut valittaa työn puutetta. Oma perhe oli iso ja kun kesällä kesälomalaisten tultua väen määrä usein kaksinkertastui, oli siinä mummolla miettimistä, millä hyvällä pöytä kateetaan. Meistä lapsista tuo aika oli erittäin mukavaa, kun serkkuja kuhisi talo täynnään ja kun naapurin samanikäiset kesävieraat antoivat sille vielä lisää vauhtia. Mummo sai varmasti useinkin pidellä korviaan, mutta työ luisti.

Meillä jokapäiväinen käyttöraha saatiin varmaankin myymällä voita. Nämä kirnuamishommat olivat mummon vastuulla. Kymmenkunnan lypsävän lehmän tuotto edellytti verrattain usein tarttumista kirnun kampeen. Samoin sikatalous toi tuloja, kun porsiminen onnistui. Nasuja myymällä tuli mukavasti rahaa. Mummon valvonnan alla tämäkin tuotanto meillä tapahtui.

Luonteeltaan mummo oli pidettyvämpi kuin äijä, mutta ehkä he näin täydensivät toisiaan. Mummo oli kotoisin naapurikylistä Tolsterniemestä ja oli äijää kolme päivää vanhempi. Heidät oli kuitenkin kasitettu samalla kastevedellä.

Varsinkin kesäiseen aikaan mummo ja äijä olivat meidän lapsien kanssa enemmän kuin muut aikuiset. Siksi heistä on paljon muistikuvia.

Äijä ja mummo kävivät kesäisin usein Sakkolan kirkossa. Sinne olli lyhyempi matka kuin Pyhäjärven kirkolle. Kysyin kerran äijältä, että pääsisinkö minäkin heidän kanssaan kirkkoon. Äijä lupasi, mutta vasta silloin kun "leppä on lehdessä ja hiekka polttaa jalkoja". Oli se juhlahetki, kun sain istua heidän välissä "kiessissä". Tämän jälkeen pääsin monta kertaa heidän mukaansa.

Pyhäaamuisin mummolla ja äijällä oli tapana veisata pöydän takana virsiä. Siitäkin on jäänyt kaunis muisto.

Meillä kotona pidettiin usein hartaustilaisuuksia eli "selityksiä". Äijä sanoikin, että kuka hyvänsä saarnaa Jumalan sanaa, niin hän on meille tervetullut. Ja saarnamiehiä riitti.

Vanhempani

Isäni *Väinö Jaakonpoika Toiviainen* oli täystaitoinen rakentaja. Paitsi sen talon, jossa viimeksi asuimme, hän oli rakentanut monia muita rakennuksia sekä omaan käyttöön että ulkopuolisille. Myös Hämeenkyröön hän myöhemmin rakensi talon ja tarvittavat talusrakennukset.

Hänen koko rakennusuransa ensimmäinen tuote oli sauna. Tätä varten äijäni kuulemma kehoitti häntä kyselemään neuvon eräältä kotipaikkakunnan ammattirakentajalta, ettei mikään menisi pieleen. Isäni oli kuitenkin näyttänyt äijälle jotakin rakennusopastaja sanonut, että tämä kirja on viisaampi kuin kyseinen urakoitsija. Ja näin itseopiskelun kautta hän oli alalla kehittänyt. Vanhan talon hirsistä hän rakensi pihapiiriin erillisen työtuvan, jossa varsinkin talvisaikaan puusepän

artikkeleina syntyivät esim. huonekalut, puusaavit, lasten sukset, reet, luokit uudella menetelmällä jne. Työtupa saatettiin joskus siivota sellaiseen kuntoon, että esim. kesävieraat voivat käyttää sitä makuuhuoneena.

Kesällä peltotyöt tietenkin veivät isältä kaiken ajan, mutta talvella oli aikaa nikkaroida. Talvisiin töihin kuului myös nuotalla käynti. Meille oli kuulunut osuus kahdentoista miehen arttelista ja sekin velvollisuus oli aikanaan täytettävä. Usein vaatteet jäisinä ja kylmissään isä tuolloin palasi jäältä kotiin. Nahkaesiliina eli parva vain kopsahiti, kun hän heitti jäätyneen koppuran lattialle. Suuret kalat nuottakunta myi, ja joskus tulos oli myös rahallisesti erinomainen. Pienet jaettiin miesten kesken kotiin vietäviksi. Niistä sai saviruukussa hauduttamalla maukasta uunikalaa.

Luonteeltaan isäni oli ystävällinen, mutta ehkä vieraisiin nähden jotenkin eristyvä. Meitä lapsia hän mielellään kanteli sylissään ja tietynä ikäkautenamme saimme kukin vuorollamme nukahtaa isän olkapäätä vasten. Nuorena hän oli kiinnostunut urheilusta. Heitti kiekkoa ja työnsi kuulaa. Isäni haavottui Hangon rintamalla kesällä 1941. Toivuttuaan vammoista hän joutui Syvärille, josta aikanaan kotiutettiin. Selässä oli kuitenkin sirpaleita ja ne vaivasivat häntä loppuun asti.

Aitini *Eeva o.s. Virolainen* oli ulospäinsuuntautunut ja touhukas nainen. Sitä tarvittiinkin. Olihan meitä lapsia kaikenkaikkiaan kuusi: *Meeri, Jaakko, (minä) Anni, Esko, Mauno ja Leena*. Sai siinä äiti olla äitini ja sitä hän totisesti oli. Muutakin työtä oli valtavasti. Aika oli kokonaan toisenlainen kuin nyt. Silloin ihmiset eivät eläneet "valmiilla".

Esim. kotipellossa kasvatettiin pellavat. Ne oli ensin liotettava, sitten loukuttava, lihdattava ja harjattava. Vasta nyt tuli keuruuvaihe. Kuontalo lapaan ja vokka pyörimään. Tämä oli alkutalven töitä naisilla. Kevättalvella oli kudontavaihe. Myös kangaspuut sijoitettiin tupaan ja siellä langat kudottiin kankaiksi. Kankaista, jälleen kotityönä, valmistettiin lakanoitu, pyyheliinoja, vaikkapa alusvaatteita.

Villavaatteiden saamiseksi oli käytävä läpi vastaava touhu. Lampaat oli hoidettava, kerittävä ja villat karstattava. Joskus äijä käytti villat jossakin ulkopuolisessa karstaamossa. Mutta vokka (rukki) pyöri jälleen ja nyt vuorostaan saatiin villalankaa. Tästä

päästiin neulomaan ja kutomaan sukkaa, kintaita ja villapaitoja. En muista äidin koskaan erikoisemmin ihmetelleen tekotapojen pulmia valmistaessaan meille vaatekappaleita. Ainakin meille lapsille kaikki vaatteet valmistettiin kotona. Työtä siinä varmasti oli, mutta työn kautta äitiikin oli taitonsa oppinut.

Arkisten askareiden lisäksi äidillä oli voimia toimia pyhäkoulun opettajana. Monien vuosien ajan pyhäisin kylän lapsia koontui meille ja äiti ohjasi meitä omilla menetelmillään. Varmaankin hän koki sen itselleenkin vaihteluksi.

Muut perheen aikuiset

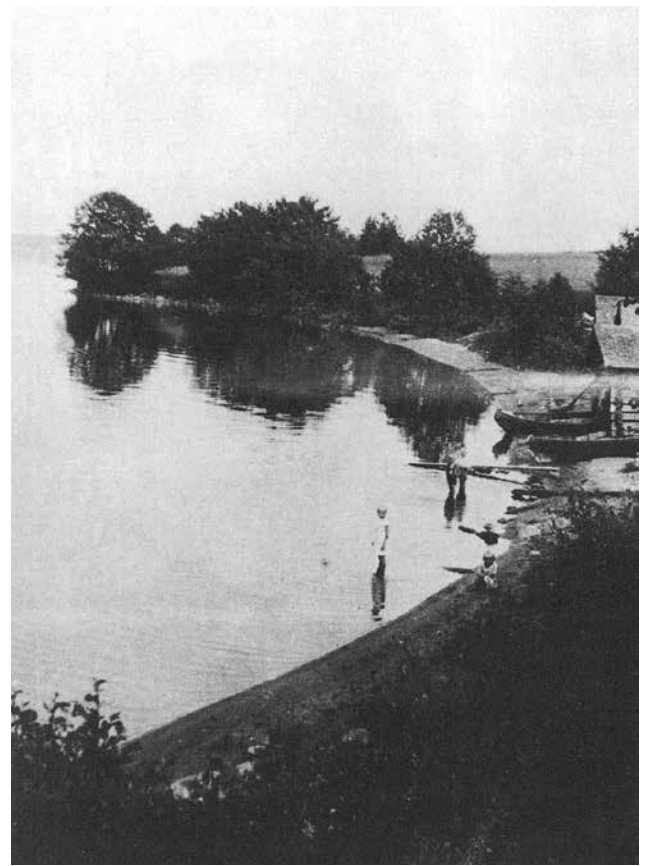
Perheeseemme kuului lisäksi *Reino Jaakonpoika Toiviainen* sekä hänen vaimonsa *Anna-Liisa o.s. Henttonen*. Heille syntyi ensimmäinen lapsi, Raakel, juuri ennen Talvisotaa. Setäni oli isäni yli kymmenen vuotta nuorempi, mutta hänellä ja heillä ovat omat muistelijansa.

Me lapset

Perheen työnjaossa määräytyivät myös lapsille omat tehtävänsä. Talvella kouluikäiset kävivät koulua, mutta kesällä heilläkin katsottiin olevan vastuu yhteisistä askareista. Paimenessa sillä tavalla, kuten vanhat ihmiset itse kertoivat aikoinaan olleen, ei enää tarvinnut käydä, koska metsälaitumetkin olivat jo aidattuja hakoja. Mutta tältä samalta suunnalta lasten työ vieläkin löytyi.

Jokainen kesäaamu meillä pääsääntöisesti elettiin näin: Äiti, sedän Liisa ja Meeri lypsivät yönsä tarhassa viettäneet lehmät ja järjestelivät maidon säilytykseen. Sitten äiti tuli herättelemään aitasta meitä nuorempia. Lehmät oli ajettava hakaan ja se tehtävä kuului meille. Meillä oli Tykkien varressa kaksi hakaa. Rannan puolella oli Rannan haka ja se oli kolmen talon yhteiskäytössä ilman väliaitoja. Sitä sanottiin Suurhaaksi. Muut omistajat olivat "Paavoloiset" (myös Toiviaisia) ja Matikaiset. Tien toisella puolella oli Suohaka ja se oli vain Paavoloisten ja meidän yhteinen alue. Matkaa näille laitumille pihapiiristä oli noin kaksi kilometriä.

Ja näinhän se tapahtui. Illalla aidan viereen hylätty vitsa lujasti kouraan, pihaportti auki ja kova komento lehmille: "Hakkoa hei!" Ja kohta alkoivat karjankellot kalkattaa. Lähtiessämme kujasille saimme aina tietää, kumpaanko

Kostermaan Autioranta. (Kuva Enkkuan koulupiirin kyläkirkasta Ikkuna Karjalaan)

hakaan lehmät kulloinkin ajetaan.

Karja kulki vapaana yleistä maantietä pitkin. Useimmilla Kostermaan taloista hakamaat olivat samalla suunnalla. Näin ei ollut mitenkään harvinaista, että kolmen tai neljän talon lehmät astelivat omina yksikköinä peräkanaa tietä pitkin. Onneksi autoliikenne siihen aikaan oli vähäistä, mutta tarkkana saivat muutkin kulkijat olla karjalaumoja kohdatessaan.

Illalla joskus viiden maisa oli lähdeittä hakemaan lehmät kotiin lypsettäviksi. Se olikin nopeammin sanottu kuin tehty. Eivät ne ammut useinkaan olleet portilla odottamassa. Kelloja oli kuunneltava tarkkaan, että osasi suuressa haassa suunnistautua oikeaan suuntaan. Ainahan ne ajettavat jostakin mäen syrjästä löytyivät. Vitsaa ja ääntä käyttäen ne jotenkin siellä risukossakin saatiin kootuksi ja annetuksi laumalle suunta portille. Tielä kulku olikin sitten taas helpompaa. Lehmät kulkiivat mielellään kotitarhalle.

Mutta meillä työ jatkui. Iltalypsylläkin täytyi olla mukana. Kymmenkunnan yksilön karjalauma suorastaan imi ympärilleen kasapäittäin karpäsiä ja myöhemmällä kesällä paarmoja. Lasten tehtävänä oli olla ottelemassa nämä häiritsijät pois. Se tapahtui huiskuttamalla tuuheaa koivun tai lepän oksaa lehmän karvaturkia pitkin. Näin lypsettävä pysyi paikallaan ja maito vaihtoi omistajaa.

Toki muitakin askareita suoritimme. Oli siivottavaa, oli tiskaamista ja astioiden kuivaamista ja oli autettava pienempiä.

Mutta! Kun hommat oli ohitse, silloin sitä kiireesti juostiin rantaan uimaan. Oli se Autioranta sellainen paikka lapselle, ettei sitä ikinä unohda. Vesi oli kirkasta ja hiekkapohjainen ranta syveni loivasti, joten turvallisuuskin oli hyvä. Rannassa oli kolme matalahkoa venelatoa, yksi meidän ja kaksi naapureiden. Samalla tontilla vähän kauempana rannasta oli vielä neljäs lato, jossa säilytettiin suurta talvinuotaa.

Kun uudessa joskus tuntui kylmältä, kiipesimme jonkin ladon katolle lämmittelemään. Sekin oli eräs varttumisen vaihe, kun kykeni katolle kohoamaan omin avuin. Muistettakoon vielä, että rantapolun varressa oli kookas vaaleanharmaa kivi. Kivelle oli aina silyttävä, kun sen oli kulki. Jos tempu jäi tekemättä, joutui olemaan "yksijalkaisena harakkana" siihen asti, kunnes seuraavan kerran pääsi sylkäisemään. Näin olivat entisajan muksutkin menetelleet.

Käydessäni viimeksi siellä tutuilla tanhuvilla, ei ollut rannassa latoja, eikä koko Kostermaan kylässä muitakaan rakennuksia.

Kotiansa on muistellut isäni Mauri Toiviaisen pikkuserkku Anni Toiviainen-Hautamäki. Kirjoitus löytyi isäni Sukuseuran mapista.

Martti Toiviainen

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:

Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös muresanaston selityksineen.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

PITÄJÄPÄHKINÄ

Ossaat sie arvaillla

Oikea rivi, : 1c, 2c, 3a, 4b, 5b, 6b, 7c, 8b, 9b, 10a

Taubilan kartano - lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Hanki lahjaksi
sukulaisille ja ystäville!
176 sivua,
n. 150 valokuvaa,
koko B5,
hinta vain 30 €.

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II,
yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Hintoihin lisätään toimitus-kulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Pyhäjärvi Vpl. vaakunapaita

Vanhan varaston loppuunmyynti: T-paita valkoinen pyöreällä tai V-aukolla, helmenharmaa vain pyöreällä kaula-aukolla. Hinta 7 €/paita ja kaksi paitaa 10 €:lla.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi,

kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl,
50-vuotishistoriikki
10 €/kpl ja ostettaessa
molemmat historiikit,
yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki

Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

Iris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita

sopivimman ja poistaa ylimääräiset.
Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset:
säätiön asiamieheltä

Tilaan Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni

Lahjaksi

Osoitteenmuutos

Kestotilaus

1 vuosi

Irtonumero

Tilaushinnat 2021:
kotimaan ja
ulkomaille
35 €/vuosi

Posti-
merkki
1,75 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro